

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni program, Uprava I

IZVRŠBA V UPRAVNIH POSTOPKIH

Meta Sajovic

Ljubljana, september 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni program, Uprava I

IZVRŠBA V UPRAVNIH POSTOPKIH

Kandidatka: Meta Sajovic

Vpisna številka: 04034401

Mentorica: doc. dr. Polona Kovač

Ljubljana, september 2010

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Meta Sajovic, študentka z vpisno številko 04034401, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Izvršba v upravnih postopkih.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel/a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbel/a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobil/a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/a v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega / magistrskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Martina Gašperlin

Ljubljana, 27.8.2010

Podpis avtorice:

POVZETEK

Izvršba pomeni prisilno izpolnitev obveznosti stranke, naloženih z odločbo, izdano v upravnem postopku. Opravi se po uradni dolžnosti ali na predlog stranke, da se izterja denarna terjatev ali izpolni nedenarna obveznost, v primeru ko stranka tega ni storila prostovoljno.

Če je mogoče izvršbo opraviti na več načinov in z različnimi sredstvi, se opravi izvršba na tak način in s takim sredstvom, ki sta za zavezanca najmilejša in se z njima še doseže namen izvršbe. Izvršbe se opravljajo ob delavnikih in podnevi. Ob nedeljah, državnih praznikih oziroma drugih dela prostih dnevih in ponoči se smejo izvršilna dejanja opravljati samo, kadar bi bilo nevarno odlašati, in na podlagi pisnega naloga organa, ki opravlja izvršbo.

Izvršba se praviloma opravi kot upravna izvršba. Nedenarne obveznosti se lahko izvršijo po drugih osebah ali kot izvršba s prisilitvijo, ki je lahko denarna kazen ali neposredna fizična prisilitev. Izvršitev denarnih obveznosti se opravi preko davčnega organa v breme zavezančevih denarnih prejemkov, denarnih sredstev in terjatev ter premičnin in vrednostnih papirjev. Kadar se izterjava glasi na dolžnikovo nepremično premoženje ali delež družbenika v družbi, se izvrši sodna izvršba.

Ključne besede: izvršba, stranka, zavezanec, organ, izvršilni naslov, odločba, izvršilni sklep, upravna izvršba, sodna izvršba, zavarovanje, postopek

SUMMARY

Execution means the enforced fulfilment of the obligations of a party imposed by decision in an administrative procedure. Execution takes place *ex officio* or on the proposal of a party. Execution of a decision issued in an administrative procedure is carried out in order to collect a pecuniary debt or fulfil non-pecuniary obligations in a case in which a party does not do this voluntarily.

If it is possible to carry out execution in a number of ways and with various means, execution is carried out in such a way and with such means that are mildest for the liable person but that still achieve the purpose of the execution. Execution is carried out on working days and by day. Execution may only be carried out on Sundays, state holidays or other work free days and at night when there would be a risk of procrastination and on the basis of a written order of the authority performing the execution.

Execution is normally performed as administrative execution. Non-pecuniary obligations may be enforced by other persons or as execution with compulsion, which can take the form of a financial penalty or as direct physical compulsion. Execution of pecuniary obligations may be performed through the tax authority to the debit of the liable person's pecuniary receipts, pecuniary resources and claims and moveable assets and securities. When execution is against the debtor's immovable assets or shares in a company, execution is by court order

Key words: execution, party, liable person, authority, executive title, decision, executory decision, administrative execution, court execution, insurance, procedure

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU	i
POVZETEK.....	ii
SUMMARY	iii
KAZALO.....	iv
1 UVOD	1
2 POJEM UPRAVNE ZADEVE IN TEMELJNO O UPRAVNEM POSTOPKU.....	3
3 IZVRŠBA – POJEM IN GLAVNE ZNAČILNOSTI	6
3.1 NAČELA IZVRŠBE	7
3.1.1 Načelo smotrnosti	7
3.1.2 Načelo vrstnega reda.....	7
3.1.3 Načelo oprave izvršilnih dejanj	8
3.2 IZVRŠILNI NASLOVI	9
3.2.1 Izvršljiva odločba	9
3.2.2 Izvršljiv sklep.....	10
3.2.3 Poravnava	10
3.3 VRSTE IZVRŠBE	11
3.3.1 Izvršba na denarne in nedesarne obveznosti	11
3.3.2 Posredna in neposredna izvršba	11
3.3.3 Upravna in sodna izvršba	11
3.3.4 Izvršba v zavarovanje in zavarovanje za izpolnitev obveznosti	12
4 UPRAVNA IZVRŠBA.....	13
4.1 SREDSTVA IN NAČINI IZVRŠBE	16
4.1.1 Izvršba za nedesarne obveznosti.....	16
4.1.2 Izvršba po drugih osebah	16
4.1.3 Izvršba s prisilitvijo.....	17
4.1.4 Izvršba v zavarovanje.....	18
4.1.5 Začasni sklep za zavarovanje izpolnitve obveznosti.....	20
4.2 PREDLOG ZA IZVRŠBO IN IZVRŠBA PO URADNI DOLŽNOSTI	22
4.3 ODLOG IN USTAVITEV IZVRŠBE	22

4.4	PRAVNA SREDSTVA V IZVRŠILNEM POSTOPKU	24
5	DAVČNA IZVRŠBA – IZVRŠBA NA DENARNE OBVEZNOSTI	26
5.1	NAČELA DAVČNE IZVRŠBE	26
5.2	PRISTOJNOST V DAVČNEM IZVRŠILNEM POSTOPKU	27
5.3	IZVRŠILNI NASLOVI IN IZVRŠLJIVOST	28
5.4	POSTOPEK DAVČNE IZVRŠBE	29
5.4.1	Začetek davčne izvršbe.....	29
5.4.2	Odlog, zadržanje in ustavitev davčne izvršbe	30
5.4.2.1	Odlog	30
5.4.2.2	Zadržanje.....	30
5.4.2.3	Ustavitev	31
5.4.3	Stroški	32
5.4.4	Pravna sredstva v postopku davčne izvršbe	33
5.4.4.1	Pritožba	33
5.4.4.2	Ugovor tretjega zoper sklep o izvršbi	34
5.5	PREDMET IN SREDSTVA DAVČNE IZVRŠBE.....	34
5.5.1	Davčna izvršba na dolžnikove denarne prejemke, denarna sredstva in na dolžnikove denarne terjatve.....	35
5.5.2	Davčna izvršba na premičnine	38
5.5.2.1	Sklep o izvršbi na premičinah	39
5.5.2.2	Rubež.....	40
5.5.2.3	Cenitev	42
5.5.2.4	Zapisnik o rubežu	42
5.5.2.5	Javna dražba.....	43
5.5.3	Davčna izvršba na vrednostne papirje.....	46
5.5.4	Posebna oblika izvršbe na dolžnikovo nepremično premoženje in delež družbenika v družbi ter iz premoženjskih pravic.....	47
6	SODNA IZVRŠBA	48
6.1	IZVRŠBA NA NEPREMIČNINE.....	48
6.1.1	Zaznamba sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi	49
6.1.2	Ugotovitev vrednosti nepremičnine	49
6.1.3	Prodaja nepremičnine.....	50
6.1.4	Poplačilo upnikov	51
6.2	IZVRŠBA NA DELEŽ DRUŽBENIKA.....	52
7	ZAKLJUČEK	53
	LITERATURA.....	55

VIRI.....	56
-----------	----

1 UVOD

V diplomski nalogi je opredeljen postopek izvršbe v upravnih postopkih, in sicer o izvršbi govorimo takrat, kadar stranko prisilimo k izpolnitvi obveznosti, naloženih z odločbo, izdano v upravnem postopku. Izvršilni postopek pomeni prisilno realizacijo obveznosti stranke, ki izhaja iz izvršljivega izvršilnega naslova. Izvršilni naslov je kvalificirana javna listina, na podlagi katere je mogoče zahtevati prisilno izvršitev terjatev, ki so v njej ugotovljene.

Izvršba v upravnih postopkih je urejena z Zakonom o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP, Ur. list RS, št. 80/1999, št. 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010), ki določa, da se izvršba opravi na tak način in s takim sredstvom, ki sta za zavezanca najmilejša, a se z njima še vedno doseže namen izvršbe. Podlaga za vsako izvršbo je izvršilni naslov. Izvršba se lahko začne na podlagi izvršljive upravne odločbe, izvršljivega sklepa ali zapisnika o poravnavi. Izvršilni naslov postane izvršljiv z dokončnostjo, pred dokončnostjo, če pritožba ne zadrži izvršitve, in po dokončnosti oziroma s pravnomočnostjo, kadar tako določa področni zakon.

Cilj diplomske naloge je bil opredeliti potek različnih izvršilnih postopkov, od začetka do konca, glede na naravo dolžnikove obveznosti. V diplomski nalogi je podrobneje opredeljena upravna izvršba, ki se uporablja za izpolnitev denarnih in nedenarnih obveznosti zavezanca. Izvršba nedenarne obveznosti (ko mora stranka kaj storiti, dati ali kaj prenehati) se opravi preko upravnega organa, ki je pristojen za izvršbo. Upravno izvršbo za izpolnitev zavezančevih nedenarnih obveznosti se opravlja po drugih osebah ali s prisilitvijo. Izvršba po drugih osebah se opravi na zavezančeve stroške, kadar je zavezanec dolžan nekaj storiti, pa te obveznosti ne izpolni ali je ne izpolni popolnoma. Izvršba s prisilitvijo je lahko posredna, s denarnimi kaznimi, ali neposredna, ko se zavezanca naposredno s fizični prisilitvijo prisili k izpolnitvi obveznosti. Neposredna fizična prisilitev zavezanca je skrajno prisilno sredstvo za izpolnitev obveznosti v upravni izvršbi. Poznamo pa tudi izvršbo v zavarovanje in zavarovanje za izpolnitev obveznosti. Z izvršbo v zavarovanje se zavaruje bodočo izpolnitev obveznosti, če obstaja možnost, da bo izvršba po nastopu izvršljivosti izvršilnega postopka onemogočena ali otežkočena. Tako se s sklepom lahko dovoli predhodnja izvršitev izvršilnega naslova. Pri začasnem sklepu za zavarovanje se samo zavaruje kasnejša izpolnitev obveznosti, o kateri še ni bilo odločeno z upravnim aktom.

Izpolnitev denarne obveznosti se doseže z izterjavo, ki jo vodi pristojni davčni organ.

Izvršilni postopek se opravi po predpisanem postopku za izvršbo davčnih obveznosti, ki ga vodi Davčna uprava Republike Slovenije oziroma njen davčni urad. Davčna izvršba se opravi v breme zavezančevih denarnih prejemkov, denarnih sredstev in terjatev, premičnin in vrednostnih papirjev ali prek sodišča v breme njegovih nepremičnin in deležev družbenika v družbi. Z njo se prisilno posega v premoženje in premoženjske pravice dolžnikov, pri čemer davčni organ lahko vstopa v poslovne in druge prostore dolžnika in tudi v zasebne prostore dolžnika. Zato je potrebno v postopku davčne izvršbe ves čas varovati temeljna načela davčne izvršbe: načelo sorazmernosti, spoštovanje dostojanstva dolžnika in načelo, da naj bo izvršba za dolžnika čim manj neugodna.

V nadaljevanju je poleg upravne opisana tudi sodna izvršba, ki se opravi za prisilno izterjavo iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in deleža družbenika. Sodno izvršbo opravijo pristojna sodišča po veljavnih predpisih, ki urejajo sodno izvršbo. Izvršba na nepremičnino se opravi z zaznambo sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi, z ugotovitvijo vrednosti nepremičnine, s prodajo nepremičnine ali s poplačilom upnikov iz zneska dobljenega s prodajo.

V diplomski nalogi sem skušala čim boljše prikazati potek in značilnosti izvršbe v upravnih postopkih. Povzemala sem predvsem komentarje zakonov, kjer so postopki zelo natančno opredeljeni in obrazloženi. Uporabila sem diskriptivni pristop raziskovanja in povzela stališča, sklepe in rezultate drugih avtorjev.

2 POJEM UPRAVNE ZADEVE IN TEMELJNO O UPRAVNEM POSTOPKU

V upravnih zadevah se vodi postopek po ZUP-u. Ker gre za postopek, v katerem pristojni organi odločajo o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih strank s kakšnega upravnega področja, torej v konkretni upravni stvari, se ta postopek imenuje upravni postopek (Grafenauer, 2001, str. 18). Splošni upravni postopek je pravno urejeno zaporedje dejanj, katerih cilj je oblikovati upravno pravno razmerje (Jerovšek et al., 2004, str. 36). Vsebuje procesne institute, ki določajo potek upravnega postopka in pravilen način njihovega izvajanja:

- temeljna načela postopka,
- pristojnost,
- občevanje med organi in strankami,
- stranke in njihovo zastopanje,
- jezik v postopku,
- vročanje,
- roke in narok ter vrnitev v prejšnje stanje,
- stroške postopka,
- začetek postopka in tek postopka do izdaje odločbe,
- pritožbeni postopek,
- postopek z izrednimi pravnimi sredstvi,
- izvršbo.

Stranke v postopku niso enakopravne, saj upravno pravno razmerje nastane kot enostranska in avtoritativna izjava volje zastopnika javnega interesa (močnejša stranka v postopku). Zato je večina procesnih institutov namenjena varstvu pravic posameznikov v razmerju do uprave kot šibkejši stranki upravnega postopka.

V upravnem postopku se odloča v upravnih zadevah. O upravni zadevi govorimo, kadar gre za odločanje o pravici, obveznosti ali pravni koristi fizične ali pravne osebe oziroma druge osebe na področju upravnega prava. Upravno zadevo kot realno družbeno razmerje, o kateri organ odloča, lahko opredelimo kot nasprotje med posamičnim in javnim interesom. Upravni postopek se smiselno uporablja tudi v drugih javnopravnih stvareh, ki nimajo značaja upravne stvari po ZUP, kadar ta področja niso urejena s posebnim postopkom. Odstopanja od pravil splošnega upravnega postopka se lahko predpiše samo z zakonom, ne pa z nobenim aktom manjše pravne veljave od zakona (na primer davčni organ predpiše, da pritožba ne zadrži izvršitve odločbe) (Cijan, 2001, str. 29, 30).

Javni interes in njegova zaščita je eden od temeljnih ciljev odločanja v upravnih zadevah.

To pomeni, da organ, ko odloča v upravnem postopku, razrešuje nasprotje med posamičnim in javnim interesom (upravna zadeva) in pri tem pravno zavaruje interes posameznika (pravica), če je slednji podredil svoj interes s pravom določenemu javnemu interesu (Jerovšek et al., 2004, str. 40). Če upravna zadeva ni popolnoma jasna, se formalno definira s tem, ko zakon določi, da organ o neki zadevi vodi upravni postopek, izda upravno odločbo itd.

Kadar gre v upravnem postopku za odločanje o pravicah, govorimo o abstraktnih pravicah, ki jih je potrebno konkretizirati. Gre za presojo organa, ki na zahtevo stranke presodi, ali ji te pravice po materialnem pravu pripadajo. V upravnem postopku stranka sama ščiti svoje pravice, organ, ki vodi upravni postopek in v njem odloča, pa ji je dolžan omogočiti čim lažje zavarovanje in uveljavitev pravic, ki ji v tem postopku pripadajo (Cijan, 2001, str. 33).

V upravnem postopku se odloča tudi o obveznostih posameznikov oziroma drugih oseb. Tudi to so abstraktne obveznosti, ki jih je potrebno konkretizirati, vendar se postopek začne po uradni dolžnosti, kadar ugotovljena dejstva to zahtevajo.

Odločanje o pravnih koristih posameznikov ali drugih oseb ne poteka kot samostojen postopek, ampak kot stransko vprašanje v zvezi z odločanjem v upravni zadevi v določenem postopku. Takšno odločanje poteka, kadar oblikovana pravna razmerja vplivajo na pravne koristi tretjih oseb. Pravna korist mora biti s pravnimi predpisi določena kot taka.

V upravnem postopku odločajo upravni in drugi državni organi v okviru njihove temeljne funkcije t.j. izvrševanje zakonov. Upravni organi so po Zakonu o državni upravi (v nadaljevanju ZDU-1 Ur. list RS, št. 52/2002, 56/2003, 83/2003-UPB1, 45/2004-ZdZPKG, 61/2004, 97/2004-UPB2, 123/2004, 24/2005-UPB3, 93/2005, 113/2005-UPB4, 126/2007-ZUP-E, 48/2009) organi državne uprave:

- vlada, kot najvišji organ državne uprave,
- ministrstva in organi v sestavi ministrstev,
- upravne enote ter izpostave posameznih ministrstev.

Poleg organov državne uprave lahko v upravnem postopku odločajo tudi drugi državni organi v okviru zakonsko podeljene pristojnosti. To odločanje se nanaša predvsem na odločanje o pravicah javnih uslužbencev. Zakon o javnih uslužbencih (v nadaljevanju ZJU, Ur. list RS, št. 56/2002, 110/2002-ZDT-B, 2/2004-ZDSS-1 (10/2004 popr.), 23/2005, 35/2005-UPB1, 62/2005 Odl.US: U-I-294/04-15, 113/2005, 21/2006 Odl.US: U-I-343/04-11, 23/2006 Skl.US: U-I-341/05-10, 32/2006-UPB2, 62/2006 Skl.US: U-I-227/06-17, 131/2006 Odl.US: U-I-227/06-27, 11/2007 Skl.US: U-I-214/05-14, 33/2007, 63/2007-UPB3, 65/2008, 69/2008-ZTFI-A, 69/2008-ZZavar-E, 74/2009 Odl.US: U-I-136/07-13) v posebni določbi določa, da se za odločanje o pravicah zaposlenih v organih državne uprave in drugih državnih organih uporabljajo pravila splošnega upravnega postopka, kadar je o njih odločeno z odločbo.

Iz izvorne pristojnosti lokalnih skupnosti in prenesenih državnih pristojnosti lahko v upravnem postopku odločajo tudi organi samoupravnih skupnosti.

V upravnem postopku lahko odločajo tudi nosilci javnih pooblastil. Na podlagi tega pooblastila lahko oseba javnega prava, posameznik ali oseba zasebnega prava izdaja konkretne upravne akte, s katerimi v upravnih zadevah odloča o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih posameznikov in drugih strank (Jerovšek et al., 2004, str. 38). Torej dobi pravico in dolžnost izvrševati oblastne naloge državne ali občinske uprave.

Odločanje v upravnem postopku se konča s konkretnim upravnim aktom, ki predstavlja prenos abstraktnih pravnih pravil na konkretno življenjsko situacijo, ugotovljeno v postopku. Praviloma se postopek na prvi stopnji konča z izdajo odločbe v upravni stvari, ki je bila predmet postopka, in z vročitvijo te odločbe stranki. Postopek se lahko konča tudi z izdajo sklepa, s katerim se ne odloči meritorno, temveč o ustavitvi postopka. Sklep o ustavitvi postopka se izda tudi takrat, ko je bila sklenjena poravnava (Grafenauer, 2001, str. 178).

3 IZVRŠBA – POJEM IN GLAVNE ZNAČILNOSTI

O izvršbi govorimo takrat, kadar se stranko prisili k izpolnitvi obveznosti, naloženih z odločbo, izdano v upravnem postopku. Je poseben upravni postopek in ne le faza. Izvršba je zadnja stopnja in končni cilj upravnega postopka. Je pravna institucija, ki omogoča prisilno realizacijo pravnega razmerja oziroma odločitve, ki je izražena v dispozitivu odločbe (Grafenauer, 2001, str. 219).

Odločba, izdana v upravnem postopku, se izvrši, ko postane izvršljiva (282. člen ZUP). V primerih, ko se stranki z odločbo, naloži kakšne obveznosti in teh ne izpolni prostovoljno, pa se jo k temu prisili, govorimo o izvršbi. Izvršljivost, poleg dokončnosti in pravnomočnosti, spada med pravne institute, ki imajo različne pravne učinke. Ti pojmi pomenijo pravno stanje odločbe v določenem trenutku. Dokončnost in pravnomočnost označujeta stopnjo nespremenljivosti in trdnosti odločbe.

224. člen ZUP določa, da postane odločba dokončna, ko je ni več mogoče izpodbijati s pritožbo. Tako postane odločba prve stopnje izvršljiva:

- z dnem vročitve, če zoper nje ni možna pritožba,
- če je pritožba dovoljena, pa se nihče ne pritoži v danem roku z dnem po izteku roka,
- ko se vroči drugostopenjska odločba stranki, s katero je pritožba zavrjena, ali sklep, s katerim se pritožba zavrže.

Če zakon ne določa drugače, lahko stranka takrat začne izvajati svoje pravice.

Odločba, ki se ne more več izpodbijati v upravnem sporu ali v drugem sodnem postopku, je stranka z njo pridobila določene pravice, oziroma so ji bile z njo naložene določene obveznosti, postane pravnomočna (225. člen ZUP). Pravnomočnost odločb je zagotovljena že po Ustavi Republike Slovenije (URS, Ur. list RS, št. 33I/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006), ki v 158. členu določa, da pravnih razmerij, urejenih s pravnomočno odločbo, ni mogoče odpraviti, razveljaviti ali spremeniti, razen z zakonsko določenimi izrednimi pravnimi sredstvi.

Tako postane odločba pravnomočna:

- če pritožba ni bila vložena, ko preteče rok za pritožbo (hkrati nastopi dokončnost in pravnomočnost),
- če ni vložena tožba, ko preteče 30-dnevni rok za tožbo.

Izvršljivost je po ZUP vezana na dokončnost. Tako postane odločba 1. stopnje izvršljiva:

- z vročitvijo, če pritožba ni dopustna ali je nesuspendivna,
- s pretekom pritožbenega roka, če pritožba ni vložena ali prepozna in

- z vročitvijo 2. stopenjskega akta o zavrnitvi ali zavrženju pritožbe.

Odločba 2. stopnje postane izvršljiva z vročitvijo oziroma v primeru, da stranki nalaga obveznosti, 15 dni kasneje.

Sklep zaradi nesuspendivnosti pritožbe postane izvršljiv z vročitvijo stranki. Če pa pritožba zoper sklep zadrži njegovo izvršitev, zanj veljajo enaka pravila kot za odločbo.

3.1 NAČELA IZVRŠBE

Izvršba odločbe, izdane v upravnem postopku, se opravi zato, da se izterja denarna terjatev ali izpolni nedenarna obveznost. Če je mogoče izvršbo opraviti na več načinov in z različnimi sredstvi, se izvršbo opravi na tak način in s takim sredstvom, ki sta za zavezanca najmilejša, a se z njima vendarle doseže namen izvršbe. Ob nedeljah, ob državnih praznikih oziroma drugih dela prostih dnevih in ponoči se izvršilna dejanja smejo opravljati samo, če bi bilo nevarno odlašati in če izda organ, ki opravlja izvršbo, za to pisni nalog (Cijan, 2001, str. 256).

3.1.1 Načelo smotrnosti

Prvi odstavek 285. člena ZUP določa, da mora izvršilni organ izbrati najmilejši način izvršbe oziroma najugodnejše izvršilno sredstvo, s katerim se še doseže namen izvršbe (npr.: če je kot način izvršbe nedenarne obveznosti izbrana izvršba s prisilitvijo, je sredstvo te izvršbe lahko zagrožena denarna kazen ali pa neposredna fizična prisilitev). Izvršilni organ k uporabi najugodnejšega sredstva zavezuje že temeljno načelo upravnega postopka, t.j. načelo varstva pravic strank (7. člen ZUP). S tem členom se zagotavlja, da se pri odločanju o pravicah, obveznostih ali pravnih koristih strank uporabijo tisti predpisi oziroma ukrepi, ki so zanje ugodnejši. Kadar z najmilejšim sredstvom ne dosežemo učinka izvršbe, lahko organ poseže po strožjih sredstvih. Po načelu smotrnosti je potrebno izbrati tak način izvršbe, ki je zavezancu najbližji in takšno sredstvo, ki zagotovi izpolnitev obveznosti v celoti.

3.1.2 Načelo vrstnega reda

Če je mogoče izvršbo opraviti na več načinov in z različnimi sredstvi, se mora organ ravnati po vrstnem redu načinov in sredstev izvršbe, ki jih za izpolnitev nedenarnih obveznosti določa zakon (v 296., 297., 298. členu ZUP-a). Izvršba nedenarne obveznosti se začne z izvršbo po drugih osebah, v kolikor ta ni mogoča (npr. zaradi same narave obveznosti), sledi izvršba s prisilitvijo. V sklopu izvršbe s prisilitvijo pa je najprej mogoča grožnja zavezancu z denarno kaznijo, če pa ta ni ustrezna oziroma pravočasna, organ nadaljuje z neposredno fizično prisilitvijo. Če na ta način izvršba ni dosežena, se lahko vrstni red tudi zamenja, vendar ob predpostavki, da velja neposredna fizična prisilitev za izjemno obliko izvršbe, ki je omejena že s samimi ustavnimi osebnostnimi pravicami

posameznika (varstvo dostojanstva posameznika). V primeru davčne izvršbe so nekateri predmeti tudi izvzeti iz izvršbe (159. člen ZDavP-2). Tako npr. organ ne sme posegati po preživninah, socialni pomoči, starševskih dodatkih ali štipendijah posameznika, torej denarnih prejemkih, ki jih zavezanec potrebuje za zadovoljevanje svojih osnovnih življenjskih potreb in potreb drugih oseb, ki jih je zavezanec po zakonu dolžan preživljati. Prav tako so izvzeti predmeti osebne rabe in potrošnje, ki so zavezancu nujno potrebni (orodje, gospodinjski aparati).

Pri denarnih kaznih mora izvršilni organ postopati tako, da se doseže izpolnitev obveznosti, hkrati pa se ne ogrozi socialnega položaja posameznika. Učinkovitost ne sme biti v nasprotju s socialno pravičnostjo (Jerovšek et al., 2004, str. 768). Tako ni dovoljeno takoj posegati po najvišji denarni kazni, oziroma mora biti najvišja denarna kazen utemeljena (sodba VS, št. U 74/94-7 v: Jerovšek et al., 2004, str. 768).

Zoper sklep o dovolitvi izvršbe, ki ne določa najmilejšega načina oziroma sredstva, je po 292. členu ZUP-a, dovoljena pritožba.

3.1.3 Načelo oprave izvršilnih dejanj

Dejanja izvršbe se lahko opravljajo ob delavnikih in podnevi, tudi izven delovnega časa organa, vendar ne ob nedeljah in praznikih oziroma drugih dela prostih dnevih in ne ponoči (drugi odstavek 285. člena ZUP-a).

Ob nedeljah in praznikih ter ponoči lahko izvršitelj opravi izvršilna dejanja samo, če bi bilo nevarno odlašati z njimi in če jih na delovni dan ni mogoče izvršiti. Za nočni čas se šteje čas od 22. do 6. ure (41. člen Pravilnika o opravljanju službe izvršitelja, Ur. list RS, št. 83/2006). Na omenjene dneve se lahko opravljajo izvršilna dejanja samo, če bi bilo nevarno odlašati in če izvršilni organ izda pisni nalog. Pisni nalog pomeni dovolitev opravljanja izvršbe ponoči, na praznik ali dela prost dan.

Kdaj bi bilo nevarno odlašati, se določi gleda na posamezno situacijo v konkretnih primerih. Pristojen inšpektor bo npr. ponoči s ustno odločbo prepovedal nadaljevanje prireditve, če bo ogroženo življenje in zdravje ljudi, javni red in mir, javna varnost ali če bo grozila nevarnost za premoženje večje vrednosti (144. člen ZUP), in odločbo tudi takoj izvršil. 211 člen ZUP namreč dopušča, da lahko organ odloči tudi ustno in odločbo takoj izvrši. Pisno odločbo mora organ naknadno izdati v osmih dneh od izdaje ustne odločbe.

3.2 IZVRŠILNI NASLOVI

Za izvedbo izvršbe je potreben izvršilni naslov, ki je izvršljiv. Po ZUP-u je izvršljiv naslov lahko:

- izvršljiva odločba, izdana v upravnem postopku,
- izvršljiv sklep, izdan v upravnem postopku,
- poravnava, sklenjena med strankami v upravnem postopku.

Izvršilni naslov je praviloma konkretni upravni akt, na podlagi katerega je mogoče zahtevati prisilno izvršitev obveznosti, ki so v njem naložene. Obstoj izvršilnega naslova je formalna predpostavka za dopustnost izvršbe. Je temeljni pogoj za pristop k izvršbi. Če ni izvršilnega naslova, s katerim je naložena obveznost, izvršba ni mogoča.

Če se ugotovi, da je obveznost izpolnjena, da izvršba sploh ni bila dovoljena ali je bila opravljena proti komu, ki ni zavezanec, ali če upravičenec zahtevo umakne, oziroma če je izvršilni naslov odpravljen ali razveljavljen, takrat izvršilni naslov ni več izvršljiv (293. člen ZUP).

3.2.1 Izvršljiva odločba

Odločba, ki je bila izdana v upravnem postopku, se lahko izvrši šele, ko postane izvršljiva. Neizvršljiva odločba še ne predstavlja izvršilnega naslova. Pred pristopom k izvršbi mora biti izvršljivost nedvoumno ugotovljena.

Izvršljivost upravne odločbe je po ZUP vezana na dokončnost. Tako postane odločba prve stopnje izvršljiva:

- z vročitvijo, če pritožba ni dopustna ali je nesuspendivna,
- s pretekom pritožbenega roka, če pritožba ni vložena ali je prepozna,
- z vročitvijo 2. stopenjskega akta o zavrnitvi ali zavrženju pritožbe.

Tožba, s katero se sproži upravni spor zoper odločbo o pritožbi, sama po sebi v nobenem primeru nima suspendivne narave.

Odločba druge stopnje, s katero je bila prvostopenjska odločba spremenjena, postane izvršljiva z vročitvijo oziroma v primeru, da stranki naloži obveznosti po poteku paricijskega roka.

Če je v odločbi določen rok za izvedbo dejanja, ki je predmet izvršbe, potem postane izvršljiva po poteku tega roka. Če pa odločba ne določa roka za izvedbo dejanja, postane izvršljiva v 15 dneh od izdaje. V primeru nujnih ukrepov postane izvršljiva takoj.

Izvršba odločbe, izdane v upravnem postopku, se opravi zato, da se stranko prisili v izpolnitev obveznosti, ki izhajajo iz izvršilnega naslova. Izvršba se opravi za izpolnitev nedenarnih obveznosti ali izterjavo denarnih obveznosti, če stranka tega ni storila

prostovoljno.

3.2.2 Izvršljiv sklep

Sklep je poleg odločbe tipičen konkretni upravni akt. S sklepom se odloča o formalnih postopkovnih vprašanjih (npr. sklep o ustavitvi postopka, sklep o zavrženju vloge), ne odloča pa se z njim o glavni zadevi postopka. Vsebinsko se s sklepom ureja le tista postranska postopkovna vprašanja, o katerih se ne odloča z odločbo (npr. izločitev uradne osebe, stroški postopka). Sklep se lahko izvrši, ko postane izvršljiv.

Ker sklep ne vpliva na odločitev o glavni zadevi postopka, je v večini primerov pritožba zakonsko izključena. Če je pritožba dopustna, pa z razliko od pritožbe zoper odločbo, ta ne zadrži izvršitve.

Zato postane sklep, zoper katerega ni dovoljena posebna pritožba ali je dovoljena pritožba, a je ta nesuspendivna, izvršljiv z vročitvijo stranki oziroma v primeru ustnega sklepa z naznanitvijo.

Če pritožba zoper sklep zadrži njegovo izvršitev, potem zanj veljajo enaka pravila kot za odločbo. Tako postane takšen sklep izvršljiv takrat, ko poteče rok za pritožbo, če se stranka ni pritožila.

Če pa se stranka pritoži, postane sklep izvršljiv z vročitvijo odločbe, s katero je pritožba zavržena ali zavrjnena.

3.2.3 Poravnava

Če v upravnem postopku nastopajo stranke z nasprotnimi si interesi, se lahko med seboj poravnajo. Poravnava je namenjena reševanju spora med strankama na temelju delnega popuščanja in priznavanja nasprotnikovih zahtevkov (Jerovšek et al., 2004, str. 410).

Upravni organ, ki vodi postopek, v poravnavo kot stranka, ni vključen. Mora pa si uradna oseba ves čas postopka, v katerem je udeleženi več nasprotujočih strank po uradni dolžnosti, prizadevati, da bi se stranke med seboj poravnale. Tako ne gre za javnopravno razmerje med organom in stranko, ampak za oblikovanje zasebnopravnega razmerja med nasprotnimi strankami. Upravni organ kot zakonodajalec odloči in določi, kaj je katera stranka drugi stranki dolžna dati ali kaj opustiti.

Uradna oseba, ki vodi zasebnopravni spor, o katerem se odloča v okviru upravnega postopka, mora ves čas paziti, da poravnava ni v nasprotju:

- z javno koristjo,
- z javno moralo,
- s pravno koristjo drugih.

V takšnem primeru poravnava ni dovoljena, in jo upravni organ prepove s sklepom. Zoper tak sklep ni možna posebna pritožba, temveč se to odločitev lahko izpodbija šele v pritožbi zoper odločbe o glavni stvari. Poravnava mora biti jasna in določna.

Stranke se lahko poravnajo v celoti ali samo delno.

O poravnavi se piše zapisnik, s katerim se poravnava tudi sklene. V zapisniku je naveden predmet poravnave in vsebina poravnave. Zapisnik podpišejo poravnane stranke, zapisnikar in uradna oseba. Tako gre za neko vrsto posebne oblike pogodbe med strankami. Zapisnik o izvršbi nato dobi moč izvršljive odločbe, izdane v upravnem postopku, torej predstavlja izvršilni naslov, ki je prisilno izvršljiv.

Zoper sklenjeno poravnavo ni možna pritožba, možno je samo sodno varstvo pred rednimi sodišči splošne pristojnosti. Če je dosežena le delna poravnava, zakon določa, da se vnese v izrek odločbe zoper del, ki se nanaša na poravnavo, dovoljenje do pritožbe.

Organ nato izda sklep o ustavitvi postopka zaradi sklenjene poravnave. Zoper sklep je dovoljena pritožba, če ni skladen s sklenjeno poravnavo.

3.3 VRSTE IZVRŠBE

Poznamo več vrst izvršb. Razvrstimo jih lahko glede na različne vidike: glede na cilj, ki ga zasledujejo, glede na organ, ki izvršbo opravlja, glede na predmet izvršbe ali na način, kako je izvršba opravljena.

3.3.1 Izvršba na denarne in nedenarne obveznosti

Izvršba odločbe, izdane v upravnem postopku, se opravi zato, da se izterja denarne terjatve ali izpolni nedenarna obveznost (284. člen ZUP). Izvršba nedenarne obveznosti (ko mora stranka nekaj storiti, kaj dati, kaj prenehati) se opravi preko upravnega organa, ki je pristojen za izvršbo.

Izpolnitev denarne obveznosti se doseže z izterjavo, ki jo vodi pristojni davčni organ. Opravi se po predpisanem postopku za izvršbo davčnih obveznosti, ki ga opravi Davčna uprava Republike Slovenije oziroma njen davčni urad.

3.3.2 Posredna in neposredna izvršba

Neposredna in posredna izvršba se razlikujeta glede na način, kako je izvršba opravljena. Izvršitev obveznosti se lahko doseže z denarnim kaznovanjem stranke, ki jo prisili k realizaciji obveznosti, ali s fizično prisilitvijo. Lahko pa izpolnitev dosežemo po drugih osebah na zavezančeve stroške.

3.3.3 Upravna in sodna izvršba

Upravna in sodna izvršba se razlikujeta glede na organ, ki izvršbo opravlja. Upravno izvršbo opravlja upravni organ, ki je zanjo pristojen, praviloma je to organ, ki je izdal upravni akt na prvi stopnji.

Sodno izvršbo opravljajo pristojna sodišča po veljavnih predpisih, ki urejajo sodno izvršbo.

3.3.4 Izvršba v zavarovanje in zavarovanje za izpolnitev obveznosti

Izvršba v zavarovanje ima cilj z izvršilnimi sredstvi zavarovati bodočo izpolnitev obveznosti. Če obstaja možnost, da bo izvršba po nastopu izvršljivosti izvršilnega naslova, onemogočena ali otežkočena, se lahko predčasno, s sklepom, dovoli njegova izvršitev. Torej gre za izvršitev obveznosti, o katerih je že bilo odločeno, vendar upravni akt še nima lastnosti izvršilnega naslova, ki dovoljuje prisilno izvršitev obveznosti.

Za razliko pa se pri začasnem sklepu za zavarovanje izpolnitve obveznosti ne opravi izvršba, temveč se samo zavaruje kasnejša izpolnitev obveznosti, o kateri še ni bilo odločeno z upravnim aktom.

4 UPRAVNA IZVRŠBA

Po ZUP se izvršba odločbe za izpolnitev denarnih in nedenarnih obveznosti zavezanca (razen prisilne izterjave dolžnikovega nepremičnega premoženja in deleža družbenika) opravi z upravno izvršbo. Nedenarna obveznost pomeni, da mora zavezanec nekaj storiti, dopustiti ali opustiti. Upravno izvršbo opravlja organ, ki je odločil o stvari na prvi stopnji, če ni s posebnim predpisom za to določen kakšen drug organ. Upravno izvršbo lahko upravlja tudi nosilec javnega pooblastila, če dobi posebno dovoljenje ministra, pristojnega za upravo (Grafenauer, 2001, str. 222). Obvezna procesna predpostavka za začetek postopka izvršbe je obstoj izvršilnega naslova, ki je izvršljiv. Odločbe, sklepi ali poravnave, izdane v upravnem postopku, se lahko izvršijo po upravni ali sodni poti. 288. člen ZUP-a določa, da se izvršba praviloma opravi kot upravna izvršba, le izvršba na dolžnikovo nepremično premoženje in na delež družbenika v družbi se opravi po sodni izvršbi.

Sodno izvršbo opravi sodišče, kadar se izterjava glasi na dolžnikovo nepremično premoženje ali delež družbenika v družbi. To velja tudi za primere zavarovanja izvršbe na nepremičninah in deležu družbenika. Za sodno izvršbo je pristojno okrožno sodišče, ki postopa po Zakonu o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju ZIZ, Ur. list RS, št. 51/1998, 72/1998 Skl.US: U-I-339/98, 11/1999 Odl.US: U-I-339/98, 89/1999, 11/2001-ZRacS-1, 75/2002, 87/2002-SPZ, 70/2003 Odl.US: U-I-331/02-12 (83/2003 popr., 91/2003 popr.), 40/2004-UPB1, 132/2004 Odl.US: U-I-93/03-26, 46/2005 Odl.US: U-I-110/03-16, Up-631/03-13, 96/2005 Odl.US: Up-357/03-23, U-I-351/04, 17/2006, 30/2006 Odl.US: Up-724/04-18, U-I-322/05, 44/2006-UPB2, 69/2006, 110/2006-UPB3, 115/2006, 3/2007-UPB4, 93/2007, 6/2008 Skl.US: U-I-354/07-6, 37/2008-ZST-1, 45/2008-ZArbit, 113/2008 Odl.US: U-I-344/06-11, 28/2009, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 57/2009 Skl.US: Up-1801/08-10, U-I-237/08-10, 51/2010).

Ali gre v upravni izvršbi za nedenarno ali denarno obveznost določa še, kateri organ bo upravno izvršbo opravil. Izvršbo nedenarnih obveznosti praviloma opravi organ, ki je izdal odločbo na prvi stopnji, razen če predpisi ne določajo drugače. Denarne obveznosti pa izvrši davčni organ, ki postopa po posebnem upravno izvršilnem postopku, ki ga ureja ZdavP-2 (v nadaljevanju ZDavP-2, Ur. list RS, št. 117/2006, 24/2008-ZDDKIS, 125/2008, 20/2009-ZDoh-2D, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 110/2009 (1/2010 popr.), 43/2010).

Za opravljanje upravne izvršbe je praviloma pristojen organ, ki je izdal prvostopenjsko odločbo, torej so za to pristojni organi državne uprave in drugi državni organi, občinski organi ter nosilci javnih pooblastil. Opravljanje upravne izvršbe se vrši po ZUP-u, razen če je posamezno upravno področje drugače urejeno. Takrat se ZUP uporablja zgolj dopolnilno, za posamezna vprašanja, ki jih področni zakon ne pokriva. Če je predpisano, da upravne izvršbe ne opravlja organ, ki je odločil o stvari na prvi stopnji, pa s posebnim

predpisom ni določeno, kateri organ jo opravlja, opravlja izvršbo krajevno pristojna upravna enota, v stvareh iz izvirne pristojnosti občine pa občinska uprava. Upravno izvršbo odločb, ki jih izdajajo nosilci javnih pooblastil, dovoljuje in opravlja krajevno pristojna upravna enota (Grafenauer, 2001, str. 222).

Dejanja upravne izvršbe in zavarovanja lahko opravljajo tudi izvršitelji, ki jih imenuje minister za pravosodje na podlagi ZIZ (Jerovšek et al.,2004, str. 779). Mednje ne sodijo dejanja iz denarne izvršbe, ker so za te po ZDavP-2 pristojni davčni izvrševalci. Določi ga organ, ki vodi postopek izvršbe, pristojni pa so samo za posamezna dejanja, npr. vložitev zahteve za vpis rubeža, cenitev zarubljenih premičnih stvari, organizacija in izvedba javne dražbe (81. – 253. člen ZIN).

Uradna oseba ali izvršitelj lahko za pomoč pri izvršbi prosi tudi policijo. Če organ pričakuje odpor zavezanca ali če bi bila izvršba lahko onemogočena, policija zagotovi varnost izvršiteljev.

Pogoj za začetek izvršbe je, poleg izvršljivega izvršilnega naslova, tudi izdaja sklepa o dovolitvi izvršbe. Sklep izda organ, pristojen za upravno izvršbo. Z njim se določi, da je izvršljivi naslov (odločba, sklep, zapisnik o poravnavi ali drug izvršilni naslov, izdan po posebnem zakonu) postal izvršljiv in kdaj. V zapisniku se opredeli tudi način izvršbe in izvršilna sredstva, ki naj se uporabijo. Dovolj se izvršba samo tistih obveznosti, ki izhajajo iz izvršilnega naslova. Zoper ta sklep je dovoljena pritožba na pristojni organ druge stopnje.

V primeru izvršbe v zavarovanje se sme izdati sklep o dovolitvi izvršbe odločbe, ki še ni izvršljiva. Tako se prepreči onemogočenje ali otežkočenje izvršbe. Izvršba se v takšnem primeru dovoli s sklepom o dovolitvi izvršbe v zavarovanje.

Kadar gre za nujne ukrepe v javnem interesu, sklep o dovolitvi izvršbe ni potreben. Tretji odstavek 290. člena ZUP določa, da se lahko ugotovi izvršljivost odločbe in določi način izvršbe v izreku odločbe, kadar gre za nujne ukrepe v javnem interesu, pritožba pa ne zadrži izvršitve odločbe. Nujne ukrepe v javnem interesu pa 144. člen ZUP opredeljuje kot nevarnost za življenje in zdravje ljudi, za javni red in mir, za javno varnost ali za premoženje večje vrednosti. Drugi posebni zakoni dovoljujejo tudi druge posebne ukrepe (varstvo okolja).

Način izvršbe mora biti tak, da se določi najprimernejše izvršilno sredstvo, ki ima še učinek. Določi se tudi rok za izvršitev obveznosti, ki mora biti razumen glede na naravo obveznosti (npr. zavezancu, ki mora podreti nek objekt, se nameni več časa, kot zavezancu, ki mora plačati manjšo denarno kazen). V skladu z izvršilnimi načeli naj bo način in sredstvo izvršbe najmilejše za zavezanca, a še vedno doseže namen izvršbe.

Za nedelarne obveznosti se lahko določi kot izvršba po drugih osebah ali kot izvršba s prisilitvijo, ki je lahko kot denarna kazen ali kot neposredna fizična prisilitev. Kadar pa gre

za nedenarno izvršbo na nepremičnine ali na delež družbenika, se ta izvrši po sodni poti. Kadar se odločba, izdana v upravnem postopku, izvrši po sodni poti, potrdi organ, katerega odločbo je potrebno izvršiti, na odločbi, da je izvršljiva in jo pošlje v izvršitev sodišču, ki je pristojno za izvršbo. Takšna odločba je izvršilni naslov za sodno izvršbo (Cijan, 2001, str. 262). Sklep o izvršbi izda sodišče.

ZUP posebej določa, da denarne kazni izrečene po ZUP, izvršujejo organi, pristojni za davčno izvršbo. V takšnem primeru je izvršilni naslov za davčni organ sklep organa o izrečeni denarni kazni s potrdilom o izvršljivosti (Grafenauer, 2001, str. 224).

Zoper sklep o dovolitvi izvršbe je dovoljena pritožba na organ druge stopnje. To je organ, ki je pristojen za odločanje o pritožbi zoper odločbo, ki se izvršuje. Kadar pa odločbo izvršuje drug organ, ki ni izdal odločbe na prvi stopnji, je pritožba zoper sklep dovoljena na organ, ki je sicer pritožbeni organ zoper njegove odločbe. Zoper sklep se ni mogoče pritožiti, če je odločbo na prvi stopnji, ki se vrši, izdal drugostopenjski organ in če jo sam izvrši, z zakonom pa ni določeno, da je zoper njegovo odločbo dovoljena pritožba, in na kateri organ.

Sklep o dovolitvi izvršbe izda pristojni organ po uradni dolžnosti. V ZUP je predpisan rok za izdajo sklepa o dovolitvi izvršbe odločbe, ki je bila izdana v upravni stvari po uradni dolžnosti. Organ oziroma nosilec javnega pooblastila, ki je pristojen za upravno izvršbo, mora izdati sklep brez odlašanja, ko je odločba postala izvršljiva, najpozneje pa v 30 dneh od dneva, ko je postala izvršljiva, če ni s posebnim predpisom določeno drugače (Grafenauer, 2001, str. 223). Sklep mora biti obrazložen, vsebovati mora tudi pouk o pravnem sredstvu (Jerovšek et al., 2004, str. 788). Sklep o dovolitvi izvršbe se lahko izda tudi na predlog upravičenca. Če gre za izvršbo na predlog stranke, se sklep sploh ne izda, razen če stranka poda predlog.

V upravnem izvršilnem postopku je dovoljena pritožba, ki se nanaša na samo izvršbo. Z njo ni mogoče izpodbijati pravilnosti odločbe, ki se izvršuje. Pritožbo lahko vložijo upravičenec, zavezanec in vsakdo drug, ki meni, da izvršba posega v njegove pravice in pravne koristi. Pritožba se vloži pri pristojnem organu druge stopnje, pritožba pa ne zadrži izvedbe izvršbe. Če organ oceni, da bo pritožbi zoper sklep lahko ugodeno, izvedbo izvršbe zadrži.

Upravna izvršba se po uradni dolžnosti ustavi in opravljena dejanja odpravijo, če se ugotovi, da je obveznost izpolnjena, da izvršba sploh ni bila dovoljena ali da je bila opravljena proti komu, ki ni zavezanec, ali če upravičenec zahtevo umakne, oziroma če je izvršilni naslov odpravljen ali razveljavljen. Upravna izvršba se odloži, če se ugotovi, da je za izpolnitev obveznosti dovoljen odlog ali da je namesto začasne odločbe, ki naj bi se izvršila, izdana odločba o glavni stvari, ki se razlikuje od začasne odločbe. Odloži se lahko izjemoma tudi na predlog zavezanca ali upravičenca, če je bilo zoper izvršbo oziroma izvršljiv naslov vloženo pravno sredstvo, pa bi z izvršbo verjetno nastala nepopravljiva škoda (Cijan, 2001, str. 258). Odložitev oziroma ustavitev izvršbe dovoli organ, ki je izdal

sklep o dovolitvi izvršbe.

Stroške upravne izvršbe trpi zavezanec. Če stroškov ni mogoče izterjati od zavezanca, jih trpi stranka, ki je predlagala izvršbo oziroma organ, kadar se izvršba začne po uradni dolžnosti.

4.1 SREDSTVA IN NAČINI IZVRŠBE

4.1.1 Izvršba za nedelarne obveznosti

Izpolnitev nedelarne obveznosti pomeni, da mora zavezanec opraviti kakšno dejanje oziroma nekaj storiti, da mora nekaj dopustiti, trpeti, opustiti, se vzdržati kakšnega dejanja, ali dati kakšno stvar (Grafenauer, 2001, str. 225). Izvršba za izpolnitev zavezančevih nedelarnih obveznosti se opravlja po drugih osebah ali s prisilitvijo (296. člen ZUP). Način izvršbe je odvisen od narave obveznosti, zlasti od tega ali lahko obveznost na zavezančeve stroške opravi kdo drug, ali lahko obveznost izpolni samo zavezanec sam. Pri izbiri načina in sredstev izvršbe je potrebno upoštevati tudi načelo sorazmernosti. Če je mogoče opraviti izvršbo na več načinov, se izbere takšnega, ki je za zavezanca najmilejši in se z njim še vedno doseže namen izvršbe. Izbran način mora biti učinkovit in pripeljati do realizacije upravno pravnega razmerja, določenega z upravnim aktom.

Če narava obveznosti dopušča, se kot primarni način izbere izvršba po drugih osebah, ki na zavezančeve stroške poravnajo njegove obveznosti. Če izvršba po drugih osebah ni mogoča, se izbere izvršbo s prisilitvijo.

4.1.2 Izvršba po drugih osebah

Izvršba, ki se glasi na nedelarno obveznost, torej neko dejanje ali storitev, se lahko opravi po drugi osebi, na zavezančeve stroške (297. člen ZUP). Seveda pod pogojem, da zavezanec sam obveznosti ne izpolni ali jo ne izpolni popolnoma. Tako mora izvršilni organ v sklepu o dovolitvi izvršbe ugotoviti, kdaj je postala odločba izvršljiva, oziroma kdaj je potekel rok za izpolnitev obveznosti. Ugotoviti mora, ali obveznost ni bila izpolnjena, ali ni bila izpolnjena v celoti, do roka. Če bi zavezanec obveznost izpolnil sam ali če bi ga v izpolnitev prisilila že nižja kazen, izvršba po drugih osebah ni primerna.

Organ izda sklep o dovolitvi izvršbe po drugi osebi, s katerim je zavezanec tudi opozorjen na dolžnost izpolnitve obveznosti. V upravno izvršilnem postopku namreč velja, da se prisilno izvršilno sredstvo zoper zavezanca ne more opraviti, če zavezanec predhodno ni bil opozorjen na izpolnitev obveznosti. Opozorilo, ki ga pošlje zavezancu organ, vsebuje opomin za opravo dejanja, naknadni rok, v katerem je dejanje potrebno opraviti in opozorilo, da se bo po preteku danega roka dejanje opravilo po drugih osebah na stroške zavezanca (Grafenauer, 2001, str. 225).

V sklepu o dovolitvi izvršbe se kot način izvršbe določi izvršba po drugi osebi, določi pa se tudi, kdaj bo izvršba opravljena. Tako sklep o dovolitvi izvršbe po drugi osebi določi tudi naknadni rok za izpolnitev obveznosti potem, ko je odločba že postala izvršljiva (ko je izpolnitveni rok določen z odločbo že potekel). Če zavezanec v postavljenem roku ne upošteva opomina, potem organ, ki opravlja izvršbo, odredi izpolnitev zavezančeve obveznosti po drugi osebi. Po drugem odstavku 297. člena ZUP, lahko organ, ki opravlja izvršbo zavezancu, s sklepom naloži tudi, naj založi znesek izvršilnih stroškov, proti kasnejšemu obračunu.

S sklepom o dovolitvi izvršbe organ določi tudi osebo, ki bo izpolnila obveznost (porušila objekt). Izbira osebe je prepuščena uradni osebi organa, ki opravlja izvršbo, izbrati pa mora tisti osebo oziroma podjetje, ki bo obveznost izpolnilo, najcenejše, vendar tako, da bo dosežen namen izvršbe. Druga oseba, ki opravlja izvršbo, je v pravnem razmerju z organom, ki izvršbo odredi.

4.1.3 Izvršba s prisilitvijo

Izvršba s prisilitvijo je lahko posredna, z denarnimi kaznimi ali neposredna, ko se zavezanca neposredno s fizično prisilitvijo prisili k izvršitvi obveznosti. Če mora zavezanec kaj trpeti, storiti ali dopustiti, pa te obveznosti ne izpolni, ali če gre za takšno dejanje, ki ga lahko opravi samo on, ali če to terja že sama narava izvršbe, ali če izvršba po drugih osebah ni primerna ali ni bila uspešna, prisili organ, ki opravlja izvršbo, zavezanca k izpolnitvi obveznosti z denarno kaznijo (Cijan, 2001, str. 262).

Prisilitev zavezanca k izpolnitvi obveznosti z grožnjo denarnega kaznovanja se lahko uporabi, če obveznosti v roku, določenem z izvršilnim naslovom, ne izpolni. Šele ko ta rok preteče, lahko organ s sklepom o dovolitvi izvršbe zagrozi, da bo uporabil in izterjal denarno kazen, če v novem roku, določenem v sklepu, zavezanec obveznosti ne izpolni. Tako obveznost plačila kazni za zavezanca nastopi z dnem, ko se izteče rok za izpolnitev obveznosti (določen s sklepom o dovolitvi izvršbe), oziroma ko stori kaj takega, kar je v nasprotju z njegovo obveznostjo. Sklep mora biti vročen ali izroččen.

Ko rok za izpolnitev obveznosti preteče, se sklep pošlje davčnemu organu v izterjavo. Hkrati pa se zavezancu pošlje nov sklep, s katerim se določi nov rok za izpolnitev obveznosti in zagrozi z novo, višjo denarno kaznijo. Denarna kazen ne sme preseči zneska 1.000 evrov, oziroma se kazni lahko določijo v višini, ki je za zavezanca najmilejša. Prav tako mora organ pri določanju kazni paziti, da je ta v skladu z načelom primernosti in socialne zaščite zavezanca, kar pomeni, da se kazen določi v višini, ki bo še dosegla namen izvršbe (Jerovšek et al., 2004, str. 814). Zato mora organ višino zagrožene kazni tudi obrazložiti, oziroma v primeru pritožbe zoper sklep obrazložiti, zakaj nižja kazen ne bi dosegla svojega namena, torej izvršbe.

Izvršilni organ opremi sklep o izvršbi z denarno prisilitvijo s potrdilom o izvršljivosti in ga pošlje davčnemu organu, ki opravi izvršbo tega sklepa. 128. člen ZdavP-2 določa, da mora

davčni organ pred začetkom izvršbe poslati zavezancu obvestilo, kjer je naveden znesek zapadle neplačane kazni in poziv, naj plača kazen v 8 dneh od dneva vročitve obvestila. Zoper sklep o dovolitvi izvršbe je dovoljena pritožba zavezanca, ki ne zadrži začetka davčne izvršbe (142. člen ZdavP-2). Če obveznost ni izpolnjena s prvim sklepom o dovolitvi izvršbe, se z novim sklepom določi nov rok za izpolnitev obveznosti in nova višja kazen (do zgornjega limita). Ti sklepi se lahko ponavljajo, dokler se obveznost ne izpolni, vsak nadaljnji sklep pa se pošlje v izterjavo davčnemu organu.

Organ lahko preneha oziroma sploh ne odredi izvršbe s prisilitvijo z denarnimi kaznimi, kadar gre za nujne ukrepe v javnem interesu, s katerimi ni mogoče odlašati. Prav tako takšna izvršba ni smiselna, kadar organ že v naprej ve, da je plačilo denarne kazni za zavezanca ugodnejše kot pa izpolnitev obveznosti, oziroma če zavezanec kazni plačuje, obveznosti pa ne izpolni.

Plačane denarne kazni se po ZUP-u ne vračajo. Tako se ne vrnejo denarne kazni, plačane pred izpolnitvijo obveznosti. Po izpolnitvi obveznosti pa se, še ne izterjane prejšnje izvršljive kazni, ne izterjujejo več, kajti izpolnitev obveznosti pomeni prenehanje obveznosti. Torej se izvršba ustavi po uradni dolžnosti in opravljena dejanja odpravijo, ko se ugotovi, da je obveznosti izpolnjena. Zoper sklep o dovolitvi izvršbe z denarno kaznijo je dovoljena pritožba.

Kadar pa izvršbe za nedensarno obveznost ni mogoče opraviti po drugih osebah ali s denarno kaznijo, se lahko opravi tudi z neposredno fizično prisilitvijo. Izvršba s neposredno fizično prisilitvijo je izjemna in omejena oblika izvršbe. Odredi se le v primeru, ko ni drugega primernejšega izvršilnega sredstva. Tako se lahko uporabi le, če se izvršba nedensarne obveznosti sploh ne more opraviti po drugih osebah ali z denarnimi kaznimi, oziroma če se ne more pravočasno opraviti po drugih osebah ali z denarnimi kaznimi (predvsem kadar se zavezanec s plačevanjem denarnih kazni izogiba izpolnitvi obveznosti, ki lahko zastara).

V takšnih primerih se lahko uporabi neposredna fizična prisila s sredstvi, ki jih določa poseben zakon, oziroma so glede na naravo obveznosti najprimernejši. Sam ZUP pa možnih oblik in načinov izvedbe prisilnih sredstev ne navaja.

Zoper sklep o dovolitvi izvršbe z neposredno fizično prisilitvijo je dovoljena pritožba, vendar ta ne zadrži izvedbe izvršbe. Prav tako je dovoljen odlog oziroma zadržanje izvršbe, kadar organ oceni, da bo pritožbi zoper sklep verjetno ugodeno.

4.1.4 Izvršba v zavarovanje

Postopek izvršbe se opravi na podlagi izvršljivega izvršilnega naslova (odločbe, sklepa ali poravnave), kjer je opredeljena zavezančeva obveznost (301. člen ZUP).

Zavezanec lahko po izdaji odločbe in pred njeno izvršljivostjo ravna tako, da izvršbo onemogoči ali zelo otežkoči, in s tem oškoduje upravičenca. Zato pravni red pozna dve pravni instituciji, ki nudita varstvo pred takšnim zavezančevim ravnanjem – izvršbo v zavarovanje predčasne izpolnitve obveznosti in izvršbo v zavarovanje izpolnitve obveznosti. Razlikujeta se v tem, da se prvi uporabi po izdaji odločbe, ki še ni izvršljiva, medtem ko pri drugem institutu odločba sploh še ni izdana in se dovoli zgolj zavarovanje izpolnitve, ne pa sama izvršba, ker izvršilni naslov še ne obstaja.

Izvršba v zavarovanje predčasne izpolnitve obveznosti se sme izdati po izdaji odločbe, še pred nastopom njene izvršljivosti. Če je izvršljivost odločbe vezana na dokončnost, to pomeni po izdaji odločbe in pred odločitvijo o pritožbi. Kadar pa je izvršljivost vezana na pravnomočnost, to pomeni po izdaji odločbe pred odločitvijo v upravnem sporu ali drugemu sodnemu sporu. Izvršba v zavarovanje se lahko dovoli tudi v primeru, ko še teče izpolnitveni, paricijski rok.

Lahko se dovoli predčasna izvršitev odločbe po uradni dolžnosti, torej v korist države, ali pa na predlog upravičenca, v njegovo korist. Kadar je izvršitev v korist države, mora ta sama zbrati dokaze in ugotoviti okoliščine, ki kažejo na to, da bi bila izvršba kasneje lahko otežkočena ali onemogočena. V drugem primeru pa velja obrnjeno dokazno breme, kjer mora predlagatelj sam dokazati verjetno nevarnost. Nevarnost mora biti objektivna, stvarna in realna (npr. zavezanec prekomerno zapravlja denarna sredstva ali prodaja premičnino ali nepremično premoženje ipd.) (Jerovšek et al., 2004, str. 821). Izvršilni organ mora predhodno oceniti, ali bo izvršilni naslov prestal pritožbeni postopek ali upravni spor.

Drugi odstavek 301. člena ZUP določa, da mora biti nevarnost onemogočenja ali otežkočenja izvršbe verjetno izkazana, s strani predlagatelja. V sklepu o izvršbi v zavarovanje je potrebno nevarnost obrazložiti in navesti okoliščine. Med takšne okoliščine ne spada samo ravnanje zavezanca, temveč lahko izvršbo ogrožajo tudi objektivne okoliščine ali razmere.

Ker pa je lahko zavezančevi pritožbi zoper odločbo ali zoper sklep o izvršbi v zavarovanje ugodeno, mora organ, pred dovolitvijo izvršbe, oceniti ali je kasneje mogoče vzpostaviti takšno stanje kakršno je bilo pred izvršbo. Če obstaja dvom, lahko organ od upravičenca (v čigar korist se izvršba opravlja) zahteva zavarovanje za škodo, ki lahko nastane zavezancu. Kadar se opravlja izvršba v korist države, se zavarovanje za škodo ne zahteva, ker velja, da ta lahko vedno popravi nastalo škodo.

Če se po izdaji sklepa o izvršbi v zavarovanje kateri od vloženih pritožb (pritožba zoper odločbo prve stopnje ali pritožba zoper sklep o dovolitvi izvršbe v zavarovanje) ugodi, se izvršba po uradni dolžnosti ustavi. Še ne končana izvršba se ustavi, ker je bila dovoljena proti stranki, za katero se po dokončnosti odločbe izkaže, da ni zavezanec, ali pa pritožbeni organ presodi, da ni obstajala nevarnost, da bi bila izvršba otežkočena ali onemogočena.

Po 293. členu ZUP-a je za ustavitev izvršbe in za poplačilo iz zavarovanja potrebna dokončna odločba, s katero je bilo odločeno o pritožbah.

Zoper sklep o izvršbi v zavarovanje, izdanem po uradni dolžnosti ali na predlog stranke, je dovoljena pritožba (tretji odstavek 301. člena ZUP). Dovoljena je tudi pritožba zoper sklep, s katerim se predlog stranke zavrne. Za pritožbo velja splošni 15-dnevni pritožbeni rok.

Izvršba v zavarovanje se lahko dovoli za nedenarne ali denarne obveznosti. Nedenarna izvršba v zavarovanje se opravi po upravni poti, razen zavarovanje na nepremičninah ali na deležu družbenika, ki se opravi po sodni poti. Upravno izvršbo denarnih obveznosti pa opravi davčni organ. Če vodi izvršbo v zavarovanje sodišče, postopa po predpisih, ki veljajo za sodno izvršbo, torej po ZIZ-u. Izvršbo denarnih obveznosti pa opravi davčni organ po postopku, predpisanem za izvršbo davčnih obveznosti, torej po ZDavP-2.

Za izdajo sklepa o izvršbi v zavarovanje, ki se glasi na nedenarne obveznosti, je zadolžen organ, ki je izdal odločbo na prvi stopnji. Izvršbo v zavarovanje na nepremični in deležu družbenika se opravi prek sodišča z izdajo začasne odredbe o prepovedi določenega ravnanja ali razpolaganja. Sklep o izvršbi v zavarovanje izda sodišče na podlagi še neizvršljive odločbe. Prav tako mora biti izkazana verjetna nevarnost, da bo izvršba onemogočena ali otežkočena. Če izvršitev v zavarovanje predlaga upravičenec, mora podati predlog sodišču. Zoper sklep sodišča, s katerim je predlogu ugodeno, je dovoljen ugovor na sodišče, ki je izdalo sklep. Zoper sklep o ugovoru pa je dovoljena pritožba. Rok za ugovor in pritožbo je 8 dni.

Ker v davčnih zadevah pritožba ne zadrži izvršitve davčne odločbe, davčna izvršba ne pozna instituta izvršbe v zavarovanje. Tako se izvršba v zavarovanje denarnih nedavčnih obveznosti opravi kot izvršba davčne odločbe z izvršbo na osebne prejemke, na denarna sredstva, terjatve ali premičnine zavezanca. Sklep o izvršbi v zavarovanje izda davčni organ na podlagi še neizvršljive odločbe in verjetno izkazane nevarnosti, da bo izvršba onemogočena ali otežkočena.

ZUP opredeljuje tudi izvršitev začasne odločbe, ki se sme opraviti samo v takem obsegu in v tistih primerih, kadar je dovoljena izvršba v zavarovanje (303. člen ZUP). Začasna odločba se izda še pred koncem postopka, da se uredijo posamezna vprašanja. Izda se na podlagi do tedaj znanih podatkov, sledi pa ji glavna odločba, ki začasno razveljavi. Še neizvršljiva začasna odločba se lahko izvrši predčasno in pod enakimi pogoji kot velja za glavno odločbo. Izvrši se lahko na predlog stranke ali po uradni dolžnosti. Ker obstaja možnost, da bo odločitev v glavni odločbi drugačna od odločitve v začasni odločbi, lahko organ zahteva od predlagatelja zavarovanje za škodo, ki utegne nastati. Tudi zoper sklep, s katerim se dovoli predčasna izvršitev začasne odločbe, ki še ni izvršljiva, je dovoljena pritožba.

4.1.5 Začasni sklep za zavarovanje izpolnitve obveznosti

Začasni sklep za zavarovanje izpolnitve obveznosti se izda, da se zavaruje kasnejša

izpolnitev obveznosti, o kateri še bo izdana odločba (304. člen ZUP). Z razliko od izvršbe v zavarovanje se z njim ne opravi izvršba, velja pa za čas do izdaje izvršljive odločbe.

Zavarovanje izpolnitve bodoče obveznost je dovoljeno samo pod pogoji (Jerovšek et al., 2004, str. 828):

- da odločba o upravni stvari še ni izdana,
- da je že začet upravni postopek, ker je sklep lahko izdan le v upravni zadevi, oziroma da obstajajo procesne predpostavke,
- da je obveznost podana ali vsaj verjetno izkazana,
- da je utemeljeno pričakovati, da bo zavezana stranka s tem, ko bo razpolagala s premoženjem ali se dogovorila z drugimi ali pa kako drugače, onemogočila ali znatno otežkočila izpolnitev obveznosti.

Organ, ki je pristojen za odločanje o strankini obveznosti, mora pred izdajo sklepa ugotoviti, da obveznost obstaja, da je smiselna in vsaj verjetno izkazana. Prav tako mora biti verjetno izkazana tudi nevarnost oviranja izvršbe. Če organ sumi, da kasneje ne bo izdana odločba, ki bi stranki nalagala obveznosti, lahko od upravičenca terja položitev varščine. Sklep mora organ obrazložiti, veže pa ga lahko na pogoj, da stranka da zavarovanje za škodo, ki utegne nastati (Grafenauer, 2001, str. 227).

Vrste upravnih zadev, za katere je dovoljeno zavarovanje izpolnitve obveznosti, zakonsko niso omejene. Začasni sklep izda upravni organ, ki je pristojen za odločanje o strankini obveznosti, na predlog nasprotne stranke ali po uradni dolžnosti, za zaščito javne koristi.

Z začasnim sklepom se stranki prepove razpolaganje s premoženjem, določeno ravnanje ali dejanje. Sredstva oziroma instrumenti zavarovanja so odvisni od same narave obveznosti, ali se bo opravila po upravni ali sodni poti oziroma ali gre za nedenarne ali denarne obveznosti. Zakon tudi določa, da morajo biti sredstva za zavezanca najmilejša, vendar še dosegajo zavarovanje bodoče obveznosti.

Organ, ki izda začasni sklep za zavarovanje izpolnitve obveznosti, mora sklep obrazložiti. Obrazložitev mora vsebovati, da je obveznost podana ali vsaj verjetno izkazana ter okoliščine, ki kažejo na to, da bo zavezanec otežkočil ali onemogočil izvršitev obveznosti. Takšna obrazložitev je podlaga zavezancu oziroma predlagatelju zavarovanja za pritožbo. Pritožba zoper sklep o zavarovanju izpolnitve obveznosti, ki ga izda pristojni organ, je dovoljena, a ne zadrži njegove izvršitve.

305. člen ZUP tudi določa, da je potrebna povrnitev škode povzročene z zavarovanjem, če se po pravnomočnosti odločbe ugotovi, da obveznost stranke ne obstaja. Škodo povrne predlagatelj, v čigar korist je bil začasni sklep izdan.

Odškodninski zahtevek se lahko vloži, če predlagatelj ni dosegel zanj ugodne odločbe o upravni stvari ali če je neupravičeno zahteval zavarovanje. O odškodnini za povzročeno škodo se odloči na zahtevo stranke, zoper katero je bilo odrejeno zavarovanje. Stranka mora navesti, kakšne posledice je povzročilo zavarovanje, ter predložiti dokaze. O

odškodnini odloča organ, ki je izdal začasni sklep.

4.2 PREDLOG ZA IZVRŠBO IN IZVRŠBA PO URADNI DOLŽNOSTI

Izvršba se opravi z namenom, da se doseže izvršitev izvršilne odločbe oziroma obveznosti, ki iz nje izhajajo. Izvršba predstavlja prisilno realizacijo upravno pravnega razmerja, določenega z upravnim aktom. Izvršujejo se samo obveznostne odločbe, ki zavezancu narekujejo neke obveznosti. Ugotovitvene odločbe se praviloma ne izvršujejo, kajti v tem primeru gre samo za ugotovitev pravnega razmerja, ki je nastalo že po zakonu, in se odločba praviloma samo še sporoči stranki. Upravna izvršba se opravlja le za odločbe, ki se nanašajo na izpolnitev nedenarnih obveznosti.

Izvršba se torej opravi zoper tistega, ki je dolžan izpolniti obveznost (zavezanec). Opravi se po uradni dolžnosti ali na predlog stranke (286. člen ZUP). Izvršba po uradni dolžnosti se opravi, kadar je potrebno zaščititi javno korist. Izvršba v javno korist se lahko začne:

- po uradni dolžnosti zaradi zaščite javne koristi (125. člen ZUP) ali
- kot posledica postopka, začetega na zahtevo stranke, ki je zahtevo umaknila, organ pa je postopek nadaljeval, ker je bilo to v javnem interesu (135. člen ZUP).

Izvršbo lahko predlaga tudi upravičenec, to je tisti, ki je imel v postopku položaj aktivne stranke ali stranskega udeleženca. Izvršilni naslov, ki je izdan v korist stranke na njeno zahtevo, se izvrši samo, če je podan predlog za izvršbo (Jerovšek et al., 2004, str. 772).

Kadar se izvršba opravi v korist stranke in na njen predlog, mora ta v predlogu za izvršbo označiti predmete oziroma sredstva izvršbe. To je potrebno predvsem, kadar to ni določeno že v samem izreku izvršilnega naslova, oziroma kadar je na voljo več različnih predmetov in več možnih sredstev izvršbe. Organ je na predlog upravičenca za izvršbo vezan, zavajanje organa glede možnih predmetov in sredstev izvršbe pa je lahko razlog za pritožbo zoper sklep o dovolitvi izvršbe, ker je upravičenec dosegel izvršbo, ki ni smotrna glede izvršilnih sredstev (Jerovšek et al., 2004, str. 774).

4.3 ODLOG IN USTAVITEV IZVRŠBE

Upravna izvršba se po uradni dolžnosti ustavi in opravljena dejanja odpravijo, če se ugotovi, da je obveznost izpolnjena, da izvršba sploh ni bila dovoljena ali da je bila opravljena proti komu, ki ni zavezanec, ali če upravičenec zahtevo umakne, oziroma če je izvršilni naslov odpravljen ali razveljavljen (293. člen ZUP).

Če se ugotovi, da je obveznost izpolnjena, se upravna izvršba po uradni dolžnosti ustavi in opravljena dejanja odpravijo. Če izvršba še poteka, ko zavezanec obveznosti izpolni, se izvršba ustavi in se odpravijo tista dejanja in posledice, ki so bila opravljena po izpolnitvi obveznosti. Ne odpravijo pa se dejanja, s katerimi se je sama izvršba dosegla (npr. 298. člen ZUP določa, da se že plačane denarne kazni v izvršbi ne vračajo). Enako velja tudi za primer, ko upravičenec med izvršbo zahtevo umakne. Če se ugotovi, da je obveznost

izpolnjena, organ po uradni dolžnosti izda sklep o ustavitvi izvršbe. S sklepom o ustavitvi izvršbe se odpravi tudi morebitni sklep o zavarovanju izpolnitve obveznosti (304. člen ZUP). Posebne razloge za ustavitev izvršbe ali odlog izvršbe lahko določi tudi poseben zakon, ki ureja posamezno upravno področje (npr. ZdavP-2 v 141. členu določa, da se izvršba ustavi, če obveznost zastara). Organ je tudi odškodninsko odgovoren, če bi nadaljeval z izvršbo potem, ko so nastali razlogi za ustavitev.

Kadar izvršba sploh ni bila dovoljena, ali če je bila opravljena proti komu, ki ni zavezanec, oziroma če je izvršilni naslov odpravljen ali razveljavljen, je potrebno odpraviti vsa opravljena dejanja izvršbe. Enako velja v primeru izreka ničnosti izvršilnega naslova, kajti če se odločba odpravi ali izreče za nično, se odpravijo tudi pravne posledice, ki so iz nje nastale (281. člen ZUP). Takšna dejanja so bila nezakonita in izvršilni organ mora s sklepom o ustavitvi izvršbe odpraviti tudi posledice že opravljenih dejanj, z učinkom za nazaj - *ex tunc*. Če je odločba kasneje v pritožbenem postopku ali v upravnem sporu ali z izrednimi pravnimi sredstvi odpravljena ali spremenjena, ima zavezanec pravico zahtevati, da se mu vrne, kar mu je bilo vzeto, oziroma se vrne v stanje, ki izhaja iz nove odločbe (300. člen ZUP). Če pa je bila odločba po opravljeni izvršbi samo razveljavljena, zavezanec nima pravice zahtevati, da se mu povrne, kar mu je bilo vzeto, ker ima razveljavitev zgolj učinek za naprej – *ex nunc*. Torej se pravne posledice ne odpravijo, ne morejo pa nastati nove pravne posledice, ki bi izhajale iz nje.

Če je v pritožbenem postopku ali v upravnem sporu odločba odpravljena in zadeva vrnjena v nov postopek, ali je postopek obnovljen, postopek še ni končan, ker čaka na novo odločitev. Zato še ni mogoče vložiti zahtevka za vrnitev vzetega ali za vrnitev v stanje, ki izhaja iz nove odločbe (Jerovšek et al., 2004, str. 818). Nezakonitost izvršilnega naslova in njegovih pravnih posledic, se lahko potrdi šele s pravnomočnim upravnim aktom. Zahtevka za vrnitev vzetega mora zavezanec vložiti sam, kajti organ ni dolžan tega storiti po uradni dolžnosti, razen če poseben predpis ne določa drugače (npr. preveč plačan davek po 32. členu ZDavP-2).

ZUP ureja tudi odlog izvršbe. Po 292. členu se izvršba odloži do odločitve o pritožbi zoper sklep o dovolitvi izvršbe, če je pričakovati uspeh pritožnika zoper ta sklep. Po drugem odstavku 293. člena ZUP pa se izvršba odloži, če se ugotovi, da je za izpolnitev obveznosti dovoljen odlog ali da je namesto začasne odločbe, ki naj bi se izvršila, izdana odločba o glavni zadevi, ki se razlikuje od začasne odločbe. Izvršbo se lahko odloži za največ šest mesecev. Če pa je med postopkom izvršbe začasne odločbe namesto začasne odločbe izdana odločba o glavni stvari, ki se od začasne razlikuje, je razlog za odlog izvršbe začasne odločbe do nastopa izvršljivosti glavne odločbe.

Tretji odstavek 293. člena ZUP določa, da se izvršba lahko odloži, če je bila zoper sklep o dovolitvi izvršbe oziroma zoper izvršilni naslov vložena pritožba. Izvršba se odloži, dokler ni odločeno o pritožbi, v primeru nesuspendivnega učinka pritožbe, oziroma dokler ni odločeno o izrednem pravnem sredstvu ali tožbi v upravnem sporu ali ustavni pritožbi. O odlogu izvršbe po tretjem odstavku 293. člena ZUP odloča organ po prostem preudarku,

diskreciji. Ustavno sodišče mu nalaga, da mora pred podajo odločitve (odložitev ali neodložitev), ugotoviti vsa dejstva in okoliščine, ki so pomembni za odločitev. Navesti mora razloge za odločitev in izbrati tisto, ki je za dano situacijo najsmotrnejša.

Upravna izvršba se lahko izjemoma odloži tudi na predlog zavezanca ali upravičenca, če je bilo zoper izvršbo oziroma izvršilni naslov vloženo pravno sredstvo, a bi z izvršbo nastala nepopravljiva škoda (tretji odstavek 293. člena ZUP). Ker zakon ne določa kateri, lahko o odlogu odločata oba organa, izvršilni ali pritožbeni.

4.4 PRAVNA SREDSTVA V IZVRŠILNEM POSTOPKU

V upravni izvršbi je dovoljena pritožba zoper sklepe (292. člen ZUP). Prvi odstavek 292. člena ZUP določa, da se pritožba lahko nanaša le na samo izvršbo, ni pa mogoče izpodbijati izvršilnega naslova, ki se izvršuje. Tako se lahko vloži pritožba zoper sklepe, ki so bili izdani oziroma zoper dejanja, ki so bila opravljena v izvršbi. Izpodbijanje izvršilnega naslova je izključeno, ker se v izvršbi ne odloča vsebinsko v upravni zadevi. Dokončno odločbo se lahko izpodbija samo s tožbo v upravnem sporu oziroma z izrednimi pravnimi sredstvi, če je odločba že pravnomočna (225. člen ZUP). Pritožbo zoper sklep o dovolitvi izvršbe določa že 290. člen ZUP-a, po katerem je dovoljena pritožba na organ druge stopnje, to je organ, ki je pristojen za odločanje o pritožbi zoper odločbo, ki se izvršuje (npr. zoper odločbo, ki jo izvršuje davčni urad, je pritožbeni organ ministrstvo za finance). Kadar pa je izvršitelj odločbe drug organ, ki ni izdal odločbe na prvi stopnji, je pritožbeni organ tisti organ, ki je sicer pritožbeni zoper njegove odločbe, skladno s področnimi predpisi. V skladu s 13. členom ZUP pritožba ni dovoljena, če je izvršljivo odločbo na prvi stopnji izdal drugostopenjski organ in če jo sam izvrši in z zakonom ni določeno, da je zoper njegovo odločbo dovoljena pritožba in na kateri organ (kadar je izvršilni organ ministrstvo). V takšnem primeru se zoper sklep o dovolitvi izvršbe ni kam pritožiti (pritožba ni devulativna).

Pritožba v upravni izvršbi je tako možna zoper sklepe v izvršbi, s ciljem da se izvršba ustavi. Vendar določbe 292. člena ZUP določajo le pritožbo zoper sklep o dovolitvi izvršbe oziroma sklep, s katerim se predlog za izvršbo zavrne ali zavrže, kadar o zavrnitvi izvršbe ni izdana odločba.

Sodna praksa pri nas določa, da se lahko pritožba vlaga tudi zaradi tega, ker je predlog za izvršbo dala oseba, ki ne more biti predlagatelj izvršbe, ker odločba še ni izvršljiva (sodba VS RS, št. 768/95-5 v: Jerovšek et al., 2004, str. 792) ali nima potrdila o izvršljivosti, ker je obveznost že izpolnjena, ker se sklep izdaja zoper koga, ki ni zavezanec, ker je izvršilni naslov odpravljen, spremenjen ali razveljavljen na podlagi pritožbe zoper oziroma z izrednim pravnim sredstvom ali v upravnem sporu ali drugem sodnem sporu, ker se s sklepom posega na sredstva ali predmete, ki so iz izvršbe izvzeti, ali zato, ker ni uporabljeno sredstvo ali način izvršbe, ki je za zavezanca najmilejši, ker sklep ni v skladu z izvršilnimi načeli, ker je upravičenec umaknil izvršilni predlog, ker ni podana primernost

naknadnega roka, ali pa se pritožba nanaša na stroške izvršbe (sodba VS RS, št. U 1562/93-7 v: Jerovšek et al., 2004, str. 792). V upravni izvršbi je tako dovoljena pritožba zoper sklepe, ki se nanašajo na dovolitev izvršbe, roke, način izvršbe, stroške izvršbe ter sredstva izvršbe in sama dejanja izvršbe.

Pritožbo lahko vloži upravičenec zavezanec ali vsakdo drug, v katerega pravice in pravne koristi posega izvršba (drugi odstavek 292. člena ZUP). Pravico do pritožbe ima tako vsak, ki je prizadet s samim sklepom ali z opravljenimi dejanji izvršbe, glede na način izvršbe. Lahko se pritoži tudi zoper molk organa, ki na predlog upravičenca ni izdal sklepa o dovolitvi izvršbe. Upravičenec se lahko pritoži tudi zoper odložitve in ustavitve izvršbe, ki ga neposredno prizadene. Zoper stroške izvršbe se lahko pritožita tako zavezanec kot upravičenec. Stranski udeleženec se lahko pritoži zoper predmet izvršbe, kadar ima na predmetu izvršbe lastninsko pravico, zaradi katere izvršba ni dopustna.

Tretji odstavek 292. člena ZUP določa, da se pritožba v upravni izvršbi vloži pri organu druge stopnje. Pritožba nima suspenzivnega učinka in ne zadrži izvršitve izvršbe. Organ, pristojen za izvršbo, lahko izvedbo izvršbe tudi zadrži, če obstajajo razlogi, ki kažejo na to, da bo pritožbi zoper sklep o izvršbi najverjetneje ugodeno. Z izvršbo se namreč lahko nastane nepopravljiva škoda. O zahtevi za zadržanje in odlog odloča organ, ki je izdal sklep o dovolitvi izvršbe, in ne pritožbeni organ zoper sklep.

Rok in pristojen organ se določita po določbah zakona, ki na splošno urejajo pritožbeni postopek. Pritožba je devulativno pravno sredstvo, kar pomeni, da o njej ne more odločati organ, ki je izdal prvostopenjsko odločbo (drugi odstavek 230. člena ZUP). Zakon določa splošni pritožbeni rok 15 dni (235. člen ZUP). Navedeno pa glede pritožbe velja le, če je izvršilni organ tisti, ki je izdal odločbo. Če pa izvršba poteka preko drugega organa ali sodišča, se glede pristojnosti organa in roka za pritožbo uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvršbo tega organa oziroma sodišča. Če sklep izda sodišče, je zoper sklep možen ugovor v 8 dneh. 157. člen ZDavP-2 določa 8-dnevni rok za pritožbo zoper sklep o izvršbi davčnega organa na ministrstvo za finance.

5 DAVČNA IZVRŠBA – IZVRŠBA NA DENARNE OBVEZNOSTI

Namen izvršbe je prisilna izpolnitev obveznosti, naložene z izvršljivim upravnim aktom, če stranka obveznosti ne izpolni prostovoljno. Izpolnitev nedenarne obveznosti se opravi preko upravnega organa, pristojnega za izvršbo. Izpolnitev denarne terjatve pa se doseže z izterjavo prek davčnega organa v breme zavezančevih denarnih prejemkov, denarnih sredstev in terjatev, premičnin in vrednostnih papirjev ali prek sodišča v breme njegovih nepremičnin in deležev družbenika v družbi.

Davčna izvršba pomeni izpolnitev davčne ali druge obveznosti na prisilen način. Izvršilni postopek definiramo kot tisto procesno delovanje, ki naj s pomočjo državnih prisilnih sredstev vzpostavi med dolžnikom in upnikom takšno zunanje stanje, kakršnega ima upnik pravico zahtevati na podlagi izvršilnega naslova. Stranki tega postopka sta upnik (država preko davčne uprave) in dolžnik (davčni zavezanec). S terjatvijo je mišljena pravica do denarnega zneska, neke storitve ali opustitve. Namen izvršilnega postopka je torej uresničitev ali izpolnitev materialnopravnih dajatvenih zahtevkov. Ločimo specialno izvršbo (izvršitev izvršljive odločbe), ki se vodi le za posamezen predmet ali tolikšen del premoženja, kot je potrebno za poplačilo upnikove terjatve, pri generalni izvršbi (izvaja se s stečajnim postopkom) pa na celotno upnikovo premoženje (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 440, 441).

Davčni organ opravlja izvršbo tudi drugih denarnih nedavčnih obveznosti, če je tako določeno s posameznimi predpisi. Lahko se opravi davčna izvršba tudi za upravno izvršbo denarnih obveznosti v skladu z določbami ZUP-a (Jerovšek et al., 2008, str. 373). Denarne kazni, izrečene po ZUP, izvršujejo organi, pristojni za davčno izvršbo. Denarna kazen se izterja v korist države oziroma lokalne skupnosti, če gre za upravno stvar iz njene izvirne pristojnosti (Cijan, 2001, str. 262).

5.1 NAČELA DAVČNE IZVRŠBE

Izvršba kot prisilno sredstvo, s katerim se zagotovi poplačilo dolga, je ne glede na razloge, zaradi katerih se davčna izvršba uvede, za dolžnika neprijetna in bistveno posega v osebno dostojanstvo posameznika. Zato je bistvenega pomena, da se v postopku davčne izvršbe, upošteva temeljna načela davčne izvršbe, ki so načelo sorazmernosti, spoštovanje dostojanstva dolžnika in načelo, da mora biti izvršba za dolžnika čim manj neugodna (Jerovšek et al., 2008, str. 352).

Z davčno izvršbo se prisilno posega v premoženje in premoženjske pravice dolžnikov, pri tem pa lahko davčni organ vstopa v poslovne in druge prostore dolžnika in tudi v zasebne

prostore dolžnika. To pa so vse ustavno varovane kategorije, zato ZdavP-2 vsebuje določbe, ki na načelni ravni ščitijo dolžnika. Varstvo osebnega dostojanstva človeka je ustavna norma (34. člen ustave). Nanaša se zlasti na prepoved poseganja v življenje, zdravje in telesno integriteto, varuje se zasebno življenje, družinski krog. Posebno varstvo je dano nedotakljivosti stanovanja, in vsemu, kar se dogaja v zaprtem prostoru (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 442; Šinkovec in Tratar, 2002, str. 122, 123). Sodna praksa poudarja, da te človekove pravice prepovedujejo v prvi vrsti državi poseganje v te pravice. Po ustavi je prepovedan vsak poseg v naštetе pravice, razen tistih, ki so izrecno dovoljene. Pravica do zasebnosti se lahko omeji samo takrat, ko se zakonsko izkaže močnejši interes drugih (odločba Ustavnega sodišča U-I 25/95 v: Šinkovec in Tratar, 2002, str. 123).

Načelo sorazmernosti se kaže v tem, da je davčni organ v postopku davčne izvršbe dolžan izbrati takšno sredstvo izvršbe ter predmete izvršbe, katerih višina oziroma vrednost je najbližja glede na višino dolga. Prav tako je potrebno upoštevati plačilno sposobnost ter socialni položaj dolžnika. Nekateri dohodkov so iz izvršbe izvzeti, zagotoviti pa je potrebno tudi, da zavezancu ostane določen mesečni znesek minimalnih sredstev za preživetje. Na podlagi tega načela se že začeta izvršba lahko tudi odloži, omogoči se obročno plačilo oziroma se postopek izvršbe ustavi.

Davčni organ je, pri izbiri sredstev izvršbe, dolžan izbrati tisto, ki je za dolžnika najmanj neugodno in ki ne posega v osebno dostojanstvo dolžnika. Za dolžnika so najpogosteje manj neugodna sredstva izvršbe, izvršba na denarne prejemke, sredstva na računih bank in hranilnic ter na druge dolžnikove denarne terjatve. Med manj ugodne pa sodi izvršbe na premičnine. V konkretnem primeru pa se upošteva točno določen dolžnik (Jerovšek et al., 2008, str. 354).

5.2 PRISTOJNOST V DAVČNEM IZVRŠILNEM POSTOPKU

Za odločanje v davčnem postopku na prvi stopnji je stvarno pristojna Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju DURS), oziroma posamezni davčni uradi (70. člen ZDavP-2). Stvarna pristojnost je pooblastilo, da določen organ odloča v posamičnih konkretnih zadevah na določenem področju. Pooblastilo za vodenje davčne izvršbe imajo posamezni davčni uradi v 13. členu Zakona o davčni službi (v nadaljevanju ZDS-1, Ur. list RS, št. 57/2004, 139/2004, 17/2005-UPB1, 59/2005 Odl.US: U-I-108/05-19, 114/2006, 1/2007-UPB2, 40/2009), ki v drugi točki določa, da je naloga davčnega urada izvajanje postopka davčne izvršbe. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčni službi (ZDS-1C, Ur. list RS, št. 40/2009), pa v prvem členu določa, da se v Zakonu o davčni službi (ZDS-1, Ur. list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo) v 13. členu 6. točka spremeni tako, da se glasi: »6. *opravlja davčno izvršbo v skladu z zakonom, ki ureja prekrške, v prekrškovnih postopkih iz lastne pristojnosti*;«. Tako je, od 1.1.2010, za izvajanje izvršbe na denarne nedavčne obveznosti, stvarno pristojna Carinska uprava Republike Slovenija (v nadaljevanju CURS), oziroma njeni območni carinski uradi. Zakon o

spremembah in dopolnitvah Zakona o carinski službi (ZCS-1B, Ur. list RS, št. 40/2009) določa, da se Zakon o carinski službi (ZCS-1, Ur. list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, in 113/05 – ZJU-B) v prvem odstavku 3. člena spremeni tako, da se doda nova 8. točka, ki se glasi: *»8. izvajanje postopkov davčne izvršbe dajatev ter denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti, ki se izterjujejo v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, zakonom, ki ureja prekrške (razen terjatev, ki jih izreka Davčna uprava Republike Slovenije), zakonom, ki ureja kazenski postopek, zakonom, ki ureja pravdni postopek, zakonom, ki ureja sodne takse, in zakonom, ki ureja upravne takse, ter drugih denarnih terjatev, za izterjavo katerih je pristojna služba v skladu z drugimi predpisi (v nadaljnjem besedilu: drugih denarnih terjatev);«*. Izterjevalec kot pooblaščen uradna oseba izvaja postopke davčne izvršbe v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek.

Za odločanje na drugi stopnji je v davčnih zadevah stvarno pristojno Ministrstvo za finance (drugi odstavek 70. člena ZDavP-2). Po Zakonu o državni upravi (v nadaljevanju ZDU-1) je resorno ministrstvo, v okviru katerega deluje CURS oziroma njegovi uradi, pristojno za odločanje na drugi stopnji ter izvrševanje nadzorstvene pravice nad izdanimi akti prve stopnje.

Kadar pristojnost ni jasno določena, se sproži kompetenčni spor po ZUP-u. V davčnih zadevah lahko pride do spora med davčnim uradom oziroma ministrstvom za finance, lahko pa tudi med zadevnim in nedavčnim organom. Pri odločanju o nedavčni denarni obveznosti, ahko pride do spora med nedavčnim upravnim organom, ki je izdal izvršilni naslov, in carinskim organom, ki je pristojen za izvršbo. V takšnem primeru, po sodni praksi, obvelja kot pristojen nedavčni organ (sklep VS RS, I Up 978/99 v: Jerovšek et al., 2008, str. 183).

Krajevno pa je za odločanje v davčnem postopku na prvi stopnji, ko je stvarno pristojna DURS, pristojen davčni urad, pri katerem je zavezanec za davek vpisan v davčni register. Če zavezanec za davek ni vpisan v davčni register, je za odločanje v davčnem postopku pristojen davčni urad, na območju katerega je nastala davčna obveznost (71. člen ZDavP-2). Krajevna pristojnost je pooblastilo organu, da odloča na določenem območju po v zakonu navedenih naveznih okoliščinah.

5.3 IZVRŠILNI NASLOVI IN IZVRŠLJIVOST

Izvršba se lahko začne na podlagi izvršljivega izvršilnega naslova, z izdajo sklepa o dovolitvi izvršbe (290. In 291. člen ZUP). Kadar pa upravne izvršbe ne opravlja organ, ki je odločil na prvi stopnji, potrdi ta organ po uradni dolžnosti na odločbi, da je postala izvršljiva (potrdilo o izvršljivosti), in jo pošlje v izvršitev organu, ki je pristojen za izvršbo (četrti odstavek 290. člena ZUP). Izvršilni naslov (odločbo, sklep ali zapisnik o poravnavi), na katerem je potrdilo o izvršljivosti, se pošlje organu, pristojnemu za izvršbo. V postopku izvršbe denarne obveznosti bo to davčni organ oziroma sodišče. Če davčni organ na

podlagi zakona izterjuje druge denarne nedavčne obveznosti, je izvršilni naslov odločba, sklep ali plačilni nalog s potrdilom o izvršljivosti, ki ga izda organ, predlagatelj izvršbe (146. člen ZdavP-2).

Po ZUP-u (224. in 282. člen) postane odločba prve stopnje izvršljiva, ko se stranki vroči, če ni dovoljena pritožba; ko preteče rok za pritožbo, če pritožba ni bila vložena; ko se vroči stranki, če pritožba ne zadrži izvršitve; ko se stranki vroči odločba, s katero se pritožba zavrže ali zavrne. Odločba druge stopnje, s katero je bila odločba prve stopnje nadomeščena, postane izvršljiva, ko se vroči stranki. Če je v odločbi določen rok za izpolnitev obveznosti, postane odločba izvršljiva s potekom tega roka. Če v odločbi rok za izpolnitev obveznosti ni določen, postane odločba izvršljiva v 15 dneh od dneva, ko je bila izdana, razen v primeru nujnih ukrepov v javnem interesu, ko je izvršljiva takoj. Enako kot za odločbo velja za sklep, izdan v upravnem postopku. Izvršljiv postane: ko se sporoči oziroma vroči stranki, kadar posebna pritožba ni dovoljena; ko se sporoči oziroma vroči stranki, če gre za sklep, zoper katerega je dovoljena posebna pritožba, ki pa ne zadrži njegove izvršitve; ko preteče rok za pritožbo, če se stranka ni pritožila; ko se stranki vroči odločba, s katero je njena pritožba zoper sklep zavržena ali zavrnjena (Grafenauer, 2001, str. 220). Plačilni nalog postane izvršljiv s potrdilom o izvršljivosti (145. in 146. člen ZDavP-2).

5.4 POSTOPEK DAVČNE IZVRŠBE

Davčna izvršba pomeni izpolnitev davčne ali druge obveznosti na prisilen način, ki jo davčni organ začne tedaj, ko zavezanec ni izpolnil svoje obveznosti prostovoljno. Z izvršbo dosežejo davčni organi prisilno izpolnitev upravnega akta, ki nalaga zavezancu (dolžniku) plačilo denarne obveznosti. Če zavezanec v zakonsko določenem roku ne izpolni obveznosti, lahko davčni organ začne z davčno izvršbo.

5.4.1 Začetek davčne izvršbe

Davčni organ začne davčno izvršbo z izdajo sklepa o davčni izvršbi (143. člen ZDavp-2). Kadar davčni organ samo izterjuje akt drugega organa, je po 150. členu ZDavP-2 pristojen za izdajo sklepa o izvršbi davčni organ, pri katerem je dolžnik vpisan v ustrezen register. Če pa zavezanec ni vpisan v ustrezen register, je za izdajo sklepa o izvršbi pristojen tisti davčni organ, na območju katerega je nastala obveznost.

Sestavine izreka sklepa so na splošno urejene že po ZUP-u v členih 213. in 290. Po ZUP-u se sestavine sklepa delijo na obvezne in neobvezne ter druge po področni zakonodaji. Vsak sklep mora v izreku vsebovati odločitev o predmetu postopka in zahtevkih strank, odločitev o stroških, ostale sestavine pa so odvisne od same narave primera (npr. klavzula o nesuspendivnosti, izpolnitveni rok). Četrty odstavek 290. člena ZUP določa tudi možnost, da upravni organ, ki je odločil na prvi stopnji, predlaga način izvršbe, na katerega izvršilni organ pri izdaji sklepa o dovolitvi izvršbe ni vezan. ZDavP-2 pa sestavine izreka določa nekoliko drugače. Izrek sklepa o izvršbi mora vsebovati (151. člen ZDavP-2):

- osebne podatke o dolžniku (osebno ime in naslov oziroma firmo in sedež dolžnika),
- davčno številko,
- izvršilni naslov z navedbo, kdaj je nastopila izvršljivost,
- znesek davčnega dolga in obresti,
- sredstva in predmet davčne izvršbe,
- stroške davčne izvršbe,
- navedba tretje osebe, ki se je dolžna ravnati po sklepu o izvršbi (npr. banka, delodajalec, hranilnica, dolžnikov dolžnik).

5.4.2 Odlog, zadržanje in ustavitev davčne izvršbe

5.4.2.1 Odlog

ZDavP-2 v drugem odstavku 153. člena določa, da je v primeru, kadar davčni organ zgolj izterjuje druge denarne nedavčne obveznosti, za odločanje o odlogu izvršbe pristojen predlagatelj izvršbe. Tako se o odlogu davčne izvršbe denarnih nedavčnih obveznosti zavezanca odloča po ZUP-u (292. in 293. člen). Če pristojni organ dovoli odlog, se šteje, da je za čas odloga odložen tudi začetek davčne izvršbe.

Davčna izvršba denarnih nedavčnih obveznosti se lahko odloži do odločitve o pritožbi zoper sklep o dovolitvi izvršbe, kadar je pričakovati uspeh pritožnika zoper ta sklep; kadar je za izpolnitev obveznosti dovoljen odlog ali kadar je namestočasne odločbe, ki naj bi se izvršila, izdana odločba o glavni stvari, ki je različna odčasne. Izvršbo se lahko odloži za največ šest mesecev. Če pa je med postopkom izvršbečasne odločbe namestočasne odločbe izdana odločba o glavni stvari, ki se odčasne razlikuje, je razlog za odlog izvršbečasne odločbe do nastopa izvršljivosti glavne odločbe. Če je bila zoper sklep o dovolitvi izvršbe oziroma zoper izvršilni naslov vložena pritožba, se izvršba odloži dokler ni odločeno o pritožbi, v primeru nesuspendivnega učinka pritožbe, oziroma dokler ni odločeno o izrednem pravnem sredstvu ali tožbi v upravnem sporu ali ustavni pritožbi.

Upravna izvršba se lahko izjemoma odloži tudi na predlog zavezanca ali upravičenca, če je bilo zoper izvršbo oziroma izvršilni naslov vloženo pravno sredstvo, pa bi z izvršbo nastala nepopravljiva škoda (tretji odstavek 293. člena ZUP). Zakon ne določa, kateri zato lahko o odlogu odločata oba organa, izvršilni ali pritožbeni.

5.4.2.2 Zadržanje

Kadar je zavezancu dovoljen odlog za izpolnitev obveznosti, davčni organ zadrži že začeti postopek davčne izvršbe, in sicer za čas odloga (154. člen ZDavP-2). V takšnem primeru mora davčni organ izdati sklep o zadržanju izvršbe. Če dolžnik v roku, za katerega mu je bil odlog izvršbe dovoljen, obveznosti ne izpolni, se izvršba nadaljuje.

Po 154. členu ZDavP-2 se izvršba zadrži tudi v primeru pritožbe zoper sklep o izvršbi (157. člen ZDavP-2), ki sicer ne zadrži začete davčne izvršbe, vendar lahko davčni organ, če oceni, da bo pritožbi verjetno ugodeno, izvršbo zadrži.

Izvršba se lahko zadrži, kadar je podan ugovor tretjega zoper sklep o izvršbi (158. člen ZDavP-2). V tem primeru se izvršba zadrži do odločitve o ugovoru. Prav tako se po 164. členu ZDavP-2 izvršba zadrži, kadar pride do ugovora delodajalca oziroma izplačevalca zoper sklep o izvršbi. Kadar davčni organ odstopi ugovor organu druge stopnje, postopek izvršbe zadrži do rešitve ugovora. Možen je tudi ugovor banke oziroma hranilnice zoper sklep o izvršbi in kadar davčni organ odstopi ugovor organu druge stopnje, zadrži izvršbo do rešitve ugovora (169. člen ZDavP-2).

Drugi odstavek 154. člena ZDavP-2 določa, da ostanejo vsa dejanja, ki so bila opravljena pred zadržanjem izvršbe, v veljavi. Z izjemo rubeža na dolžnikove denarne prejeme pri delodajalcu oziroma izplačevalcu in rubeža dolžnikovih denarnih sredstev pri bankah in hranilnicah, ki se sprostita.

5.4.2.3 Ustavitev

Ustavitev izvršbe je način končanja davčnega izvršilnega postopka. Praviloma se davčna izvršba konča, ko je denarna obveznost poplačana, izjemoma pa tudi iz razlogov po 154. členu ZDavP-2 (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 468). Davčni organ po uradni dolžnosti ali na zahtevo dolžnika s sklepom v celoti ali deloma ustavi davčno izvršbo, če je denarna obveznost izpolnjena. Če dolžnik obveznost izpolni med izvršbo, se izvršba ustavi. Odpravijo se tudi dejanja in posledice, ki so bile opravljene po izpolnitvi obveznosti. Kadar je obveznost plačana prostovoljno, se izda sklep o ustavitvi izvršbe, ki pa ni predpisan, kadar je plačilo dolga posledica izvršbe. Če je obveznost poplačana, se s sklepom o ustavitvi izvršbe odpravi tudi morebitni sklep o zavarovanju izpolnitev obveznosti.

Izvršilni postopek se ustavi tudi, kadar je izvršilni naslov pravnomočno odpravljen, spremenjen ali razveljavljen ali če je razveljavljeno potrjeno o izvršljivosti (praviloma v pritožbenem postopku). Če je bila izvršba opravljena na podlagi odločbe, ki je bila kasneje odpravljena ali spremenjena, ima dolžnik pravico zahtevati, da se mu vrne, kar mu je bilo vzeto, oziroma da se vrne v stanje, ki izhaja iz nove odločbe (Jerovšek et al., 2008, str. 372). Zavezanec lahko zahteva, da se po končani izvršbi vzpostavi stanje, kakršno je bilo pred začetkom izvršbe, če je bila pozneje odločba v pritožbenem postopku ali v upravnem sporu ali z izrednimi pravnimi sredstvi odpravljena ali spremenjena.

Tuja sodna praksa pozna tudi kratkotrajno ustavitvev ali omejitev ukrepa, kjer se napaka odpravi z novo odločbo. Nemški predpis namreč določa, da če je ukrep prisilne izterjave neprimeren ali nesorazmeren, bi se moral skladno z načelom pravičnosti odpraviti ali spremeniti tako, da se odpravijo škodljive posledice za dolžnika (Nemški predpis 258 AO v: Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 469).

Postopek izvršbe denarnih nedavčnih obveznosti se ustavi tudi, kadar predlagatelj izvršbe umakne zahtevo za izvršbo. V tem primeru davčni organ postopa enako, kot bi bila obveznost izpolnjena. Stroške, ki so nastali zaradi neupravičene izvršbe, nosi predlagatelj izvršbe (152. člen ZDavP-2).

Drugi razlogi za ustavitev izvršbe so tudi, če je davčna izvršba nedovoljena. Gre za primere, ko davčna izvršba sploh ni bila dovoljena ali opravljena proti komu, ki ni dolžnik, porok ali garant. Vsa dejanja, ki so bila opravljena med izvršbo, je potrebno odpraviti.

Obveznost lahko zastara tudi zaradi poteka roka, v katerem je mogoče uveljavljati zahtevek zoper dolžnika. Z nastopom zastaranja davčne obveznosti pravice do izterjave prenehajo, zato davčni organ po uradni dolžnosti ali na predlog dolžnika davčno izvršbo ustavi. Davčni organ mora ves čas postopka po uradni dolžnosti paziti na zastaranje pravice do izterjave. Sodna praksa določa, da morata davčni organ in sodišče ves čas postopka izvršbe, tudi v postopku izvršbe in zavarovanja po uradni dolžnosti paziti, ali obveznost ni zastarala (obrazložitev odločbe VSL, sklep II Cp 2432/2002, obrazložitev VSM, sklep II Cp 777/2004 v: Jerovšek et al., 2008, str. 372).

5.4.3 Stroški

ZDavP-2 izrecno določa, kdo nosi stroške, ki so nastali v postopku davčne izvršbe. Po 152. členu ZDavP-2 plača vse stroške prisilne izterjave dolžnik, ker jih je on povzročil zaradi neizpolnitve obveznosti. Če se kasneje izkaže, da prisilna izterjava zoper zavezanca ni bila utemeljena, bremenijo za te stroške davčni organ. Če zavezanec stroške že poravnava, zahteva od davčnega organa povračilo stroškov. Kadar pa davčni organ opravlja izvršbo denarnih nedavčnih obveznosti na predlog drugega organa (upravnega organa), nosi stroške predlagatelj izvršbe.

Dolžnik plača vse stroške davčne izvršbe, razen če se dokaže, da izvršba ni bila upravičena. V tem primeru stroške nosi davčni organ. Če je izvršbo neupravičeno predlagal drug organ, nosi te stroške sam predlagatelj (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 460). Višino stroškov davčne izvršbe določi minister, pristojen za finance, s podzakonskim aktom – Pravilnikom o izvajanju Zakona o davčnem postopku (v nadaljevanju PZDavP-2, Ur. list RS, št. 28/2009). PZDavP-2 v 66. – 72. členu tako določa stroške za izdajo sklepa, stroške za pot pooblaščenih uradnih oseb ter stroške prevoza, hrambe, cenitve in prodaje.

PZDavP-2 določa, da stroški za izdajo sklepa o izvršbi na dolžnikove denarne prejemke in na denarna sredstva pri bankah in hranilnicah ter na denarne terjatve dolžnika znašajo 20,86 evrov. Stroški za sklep o davčni izvršbi na dolžnikove materializirane ali nematerializirane vrednostne papirje znašajo 20,86 evrov, stroški za sklep o izvršbi na dolžnikove premičnine pa znašajo 62,59 evrov (66. člen PZDavP-2). 67. člen ureja stroške za pot pooblaščenih oseb, po katerem se za vsako pot pooblaščenih uradnih oseb davčnega organa v zvezi s postopkom davčne izvršbe dolžniku obračunajo stroški v višini 31,30 evrov. Stroški prevoza so urejeni v 68. členu, po katerem se določajo stroški prevoza glede na to, ali je prevoz opravil kdo drug ali davčni organ. Stroški prevoza zarubljenega blaga znašajo 83 centov za vsak prevoženi kilometer in se obračunajo glede na prevožene kilometre od kraja prevzema do kraja hrambe blaga, če prevoz opravi davčni organ. Če prevoza ne izvaja davčni organ, se obračunajo stroški prevoza po dejanskih stroških, med stroške prevoza se štejejo tudi morebitni stroški natovarjanja in raztovarjanja blaga. Stroški hrambe blaga znašajo 62 centov za vsakih začetih 100 kg

bruto teže blaga za vsak dan, ko je bilo blago v hrambi pri davčnem organu, oziroma se obračunajo po dejanskih stroških, če se blago ne hrani pri davčnem organu.

Stroški, ki nastanejo zaradi nujnih ukrepov za ohranjanje blaga, se obračunajo po dejanskih stroških, ki jih je imel s tem v zvezi davčni organ. Med te stroške spadajo tudi prevozniki stroški za premestitev blaga (69. člen PZDavP-2). Če je potreben poseben cenilec, se stroški cenitve obračunajo po 70. členu, ki določa, da se stroški v zvezi s cenitvijo obračunajo po veljavni tarifi za te storitve. Stroški prodaje tj. javne dražbe se obračunajo po 71. členu, in sicer se obračunajo v višini 5 % od dosežene kupnine oziroma najmanj 83,46 evrov in se obračunajo tudi v primeru neuspele javne dražbe.

Stroški prodaje z zbiranjem ponudb znašajo 5 % od dosežene kupnine oziroma najmanj 41,73 evrov in se obračunajo tudi v primeru neuspele prodaje.

Stroški prodaje z neposredno pogodbo se obračunajo v višini 1 % od dosežene kupnine. Stroški prodaje po komisijki prodaji se obračunajo po dejanskih stroških.

Stroški prodaje zarubljenih materializiranih ali nematerializiranih vrednostnih papirjev in drugih predmetov, ki se prodajajo na organiziranem trgu, se obračunajo po dejanskih stroških.

Stroški davčne izvršbe se v skladu s 152. členom ZDavP-2 obračunajo v sklepu o izvršbi. Če po končanem postopku davčne izvršbe nastane razlika v višini med obračunanimi in dejansko nastalimi stroški, se ta zaračuna oziroma vrne na podlagi posebnega sklepa davčnega organa, vendar mora po ZUP-u prvi sklep o izvršbi vsebovati rezervacijsko klavzulo, ki določa, da bo o morebitnih posebnih stroških postopka izdan poseben sklep (tretji odstavek 118. člena ZUP).

Kadar davčni organ na podlagi tega zakona opravlja izvršbo tudi na podlagi izvršilnih naslovov drugih predlagateljev (denarne nedavčne terjatve upravne izvršbe), v primeru neupravičene izvršbe krije stroške predlagatelj izvršbe.

5.4.4 Pravna sredstva v postopku davčne izvršbe

5.4.4.1 Pritožba

Zoper sklep, s katerim se začne davčna izvršba, je možna pritožba (157. člen ZDavP-2). Rok za pritožbo je osem dni od vročitve sklepa, pri davčnem organu, ki je izdal sklep o izvršbi. Rok je krajši od običajnega 15-dnevnega roka za pritožbo. S pritožbo zoper sklep o izvršbi ni mogoče izpodbijati izvršilnega naslova, pritožba pa same izvršbe ne zadrži.

Četrty odstavek 157. člena ZDavP-2 določa, da davčni organ lahko zadrži začeto davčno izvršbo, če oceni, da bi bilo pritožbi mogoče ugoditi. Tedaj se izvršba zadrži do odločitve o pritožbi, za čas odložene izvršbe pa se zaračunajo obresti po slovenski medbančni obrestni meri, oziroma od 1. 1. 2007 se zaradi uvedbe evra uporablja EURIBOR. O zadržanju izvršbe zaradi pritožbe davčni organ odloča po uradni dolžnosti, zahtevo za zadržanje pa lahko vloži tudi dolžnik. Če organ izvršbo zadrži, je dolžan izdati tudi sklep.

Pritožbeni razlogi so: kršitev postopka, zmotna in nepopolna ugotovitev dejanskega stanja in kršitev materialnega prava (237. člen ZUP). Pritožba mora jasno navesti sklep, zoper katerega se pritožuje, in navesti organ, ki je sklep izdal ter številko in datum (238. člen ZUP). Pritožbo mora vsebovati tudi navedbe, ali se sklep izpodbija v celoti ali le določen del, pritožbene razloge in podpis pritožnika. V praksi so v davčni izvršbi pritožbeni razlogi zoper sklep o izvršbi največkrat naslednji: izpodbijanje vročitev, izvršljivost, čezmerna sredstva in predmeti izvršbe, da obveznosti ni več ali da navedena oseba v sklepu ni več dolžnik (Jerovšek et al., 2008, str. 374).

Pritožbo zoper ravnanja davčnega organa ni mogoče vlagati pred uvedbo postopka za izvršbo, je pa možno vlagati ugovore tudi po končanem postopku izvršbe. Zlasti v smislu vzpostavitve v prejšnje stanje, zaradi škode, ki je nastala s protipravnim izvajanjem izvršbe ali posameznih dejanj izvršbe.

5.4.4.2 Ugovor tretjega zoper sklep o izvršbi

Kot pravno sredstvo v davčni izvršbi obstaja tudi ugovor tretjega zoper sklep o izvršbi (143. člen ZDavP-2). To je pravno sredstvo, ki ga lahko ves čas izvršilnega postopka vloži proti sklepu o izvršbi tisti, ki meni, da ima glede predmeta izvršbe tako pravico, ki izključuje izvršbo (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 470). Največkrat je to lastninska pravica na stvari, ki jo je imel dolžnik le v najemu, lahko ugovarja tudi zakonec, da stvar ne sodi v skupno premoženje.

Zakonsko sta določena rok in pogoj za ugovor tretjega. Ugovor lahko vloži, kadar uveljavlja stvarnopravne in druge absolutne pravice ter obligacijske pravice, in sicer do konca davčne izvršbe. Ugovor tretjega zadrži nadaljnji postopek davčne izvršbe do odločitve o ugovoru. O ugovoru odloča organ, ki je izdal sklep o izvršbi zoper katerega pritožba ni dovoljena.

Med postopkom izvršbe je potrebno varovati pravice tretjih, ki uveljavljajo pravice na zarubljenih stvareh. Predmet prisilne izterjave je lahko le premoženje davčnega dolžnika. Tretji je tisti, ki ni dolžan trpeti posega v njegovo premoženje. Tožba, ki jo bo vložil tretji, se bo glasila na nedopustnost posega na njegove stvari v izvršilni zadevi davčnega dolžnika. Poseg v pravico tretjega je tudi storjen, če je med njim in davčnim dolžnikom glede stvari dogovorjen lastninski pridržek do celotnega plačila kupnine, a ta še ni bila plačana. Prav tako bo tretji ugovarjal, če bo vzeta v izvršbo stvar, na kateri ima on zastavno pravico, in bi bila ta lahko ogrožena.

5.5 PREDMET IN SREDSTVA DAVČNE IZVRŠBE

Predmet izvršbe so stvari in pravice, na katere se nanašajo izvršilna dejanja. Predmet davčne izvršbe ja lahko vsako dolžnikovo premoženje ali premoženjska pravica, če z zakonom ni izvzeta iz izvršbe, oziroma je izvršba nanjo omejena (144. člen ZDavP-2). Med premoženje uvrščamo denarne prejemke, denarna sredstva, dolžnikove denarne terjatve,

premičnine, nepremičnine, delež družbenika v družbi in premoženjske pravice. Za izterjavo davka je mogoče poseči tudi na vse vrste posojil in predplačil, ki jih dolžnik prejme od tretjih oseb (drugi odstavek 144. člen ZDavP-2). Glede omejitev izvršbe in predmetov, ki so iz izvršbe izvzeti, davčni organi postopajo po 159., 160., 177. In 178. členu ZDavP-2.

Glede vrstnega reda sredstev izvršbe je treba upoštevati predvsem načelo sorazmernosti, sicer pa se tudi v praksi praviloma upošteva vrstni red, določen z ZDavP-2, tj. na denarne prejemke, denarna sredstva in na dolžnikove denarne terjatve, premičnine, dolžnikovo nepremično premoženje in delež družbenika v družbi ter iz premoženjskih pravic in na vrednostne papirje (Jerovšek et al., 2008, str. 355).

5.5.1 Davčna izvršba na dolžnikove denarne prejemke, denarna sredstva in na dolžnikove denarne terjatve

Davčni organ lahko s prisilno izterjavo seže na vse dohodke, terjatve, denarna sredstva, premoženje, premoženjske pravice, razen na tisto, kar je izvzeto iz prisilne izterjave.

Iz prisilne izterjatve so po ZDavP-2 (159. člen) izvzete zadeve in dohodki, ki so dolžniku nujno potrebni za življenje oziroma za preživljanje oseb, ki jih je dolžan preživljati. Zato so iz prisilne izterjave izvzeti naslednji prejemki:

- prežिवnine na podlagi zakona, ki urejajo zakonsko zvezo in družinska razmerja, in nadomestila prežिवnine, izplačani na podlagi zakona, ki ureja jamstveni in prežिवninski sklad,
- odškodnine zaradi telesne poškodbe po zakonu, ki ureja invalidsko zavarovanje,
- denarne socialne pomoči po zakonu, ki ureja socialno varstvo,
- starševski dodatki, otroški dodatki, dodatki za nego otroka in pomoči ob rojstvu otroka, dodatek za veliko družino po zakonu, ki ureja družinske prejemke,
- štipendije in pomoči učencem in študentom za opravljeno obvezno praktično delo v vzgojno izobraževalnem procesu,
- nadomestilo za invalidnost po zakonu, ki ureja družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb,
- dodatek za pomoč in postrežbo,
- prejemki od občasnega dela invalidov, ki niso v delovnem razmerju in so vključeni v programe po predpisih, ki urejajo socialno varstvo, in po predpisih, ki urejajo zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov,
- oskrbnine po zakonu, ki ureja rejniško dejavnost,
- sredstva, pridobljena za odpravo posledic naravnih nesreč ali škode na področju kmetijstva, gozdarstva, ribištva, veterine ali fitosanitarnem področju na podlagi predpisov, ki urejajo nesreče ali škode,
- nepovratna denarna sredstva in denarna sredstva, pridobljena na podlagi ugodnih posojil ali poslov z jamstvi, ki se štejejo kot oblike državnih pomoči po zakonu, ki ureja pomoč družbam v težavah, razen kadar so sredstva pridobljena v zvezi z opravljanjem dejavnosti ali v zvezi z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gospodarske dejavnosti,

- prejemki vojaških obveznikov v času izvrševanja vojaške dolžnosti, državljanov v času opravljanja nadomestne civilne službe oziroma usposabljanja za zaščito in reševanje.

V 159. členu so taksativno naštet denarni prejemki, ki so absolutno izvzeti iz izvršbe. Dolžnikovi denarni prejemki, ki štejejo za dohodek iz delovnega razmerja, torej plača, nadomestna, plača, pokojnina, regres in drugi prejemki iz razmerja, so dodatno omejeni s 160. členom ZDavP-2. Ta določa, da lahko davčni organ poseže po dohodkih iz delovnega razmerja do višine dveh tretjin, vendar tako, da dolžniku ostane najmanj znesek v višini 70% minimalne plače po zakonu, ki ureja minimalno plačo. Na te našteje denarne prejemke ni mogoče poseči, kadar ti ne presegajo osnovnega zneska minimalnega dohodka po zakonu, ki ureja socialno varstvo. S tem se prepreči, da bi dolžnik po izterjavi takoj izpolnjeval pogoje za socialne dajatve (denarno socialno pomoč), in posledično zavaruje javno finančni sistem.

Zakon o minimalni plači (ZMinP, Ur. list RS, št. 13/2010 z dne 22. 2. 2010), določa, da je minimalna plača za delo, opravljeno od prvega dne naslednjega meseca po uveljavitvi tega zakona, 734,15 evrov. Tako znaša 70 % poenostavljenega preračuna na neto znesek minimalne plače (<http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042330125>), 393,4 evrov, kar je znesek, ki mora dolžniku ostati. Po Zakonu o socialnem varstvu (ZSV, Ur. list RS, št. 3/2007 z dne 12. 1. 2007) se z denarno socialno pomočjo upravičencem zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Šteje se, da je preživetje omogočeno, če so upravičencu zagotovljeni dohodki, ki so po plačilu davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost v višini minimalnega dohodka. Od 1. julija 2009 osnovni znesek minimalnega dohodka znaša 226,80 evrov (Sklep o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. julija 2009 (Ur. list RS, št. 53/2009) in Sklep o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. januarja 2010 (Ur. list RS, št. 7/2010)). Po določbi drugega odstavka 160. člena ZDavP-2 se ne sme posegati v denarne prejemke iz prvega odstavka, če ti ne presegajo zneska 226,80 evrov.

Izvršba na dolžnikove denarne prejemke se začne z izdajo sklepa o izvršbi, ki se vroči dolžniku in delodajalcu oziroma izplačevalcu prejemkov (161. člen ZDavP-2). Izvrševanje sklepa o izvršbi na dolžnikove denarne prejemke se torej opravlja po delodajalcih oziroma izplačevalcih prejemkov. Sklep se vroči osebno (po 87. členu ZUP, skladno s 85. členom ZDavP-2), z vročitvijo pa davčna uprava pridobi zastavno pravico na dolžnikova sredstva. Tako se na dan vročitve sklepa o izvršbi izplačevalcu dohodkov opravi rubež denarnih prejemkov, tako da zarubljenih sredstev izplačevalec ne sme izplačati dolžniku. Pri tem je potrebno upoštevati omejitve in izvzetja, ki jih določata 159. in 160. člena ZDavP-2. Zarubi se del denarnih prejemkov do višine dolgovanega davka, ki ga mora delodajalec vplačati na predpisane račune po načelu odtegljaja (gre

za tako imenovani administrativni rubež). Tretji odstavek 162. člena ZDavP-2 določa, da se sklep o izvršbi nanaša tudi na povečanje denarnih prejemkov, do katerih bi prišlo po vročitvi sklepa.

Kadar je sklep o izvršbi vročen delodajalcu oziroma izplačevalcu, pri katerem dolžnik ne prejema več denarnih prejemkov, mora delodajalec oziroma izplačevalec o tem takoj obvestiti davčni organ. V takšnem primeru mora delodajalec oziroma izplačevalec davčnemu organu sklep o izvršbi tudi vrniti, davčni organ pa mora ugotoviti, kje dolžnik prejema denarne prejemke, ali pa se odločiti za drugo sredstvo izvršbe.

Delodajalec oziroma izplačevalec lahko poda ugovor zoper sklep o izvršbi, pri davčnemu organu, ki je sklep izdal, v osmih dneh po prejemu. To pravno sredstvo se lahko vloži iz enega samega razloga če pri njem dolžnik ne prejema več prejemkov. V kolikor je ugovor utemeljen, se izvršba pri tem delodajalcu oziroma izplačevalcu na podlagi tega sklepa ne vodi več, davčni organ pa mora vročiti sklep o izvršbi novemu delodajalcu oziroma izplačevalcu. Če davčni organ ugotovi, da ugovor ni utemeljen, ga odstopi organu druge stopnje in zadrži postopek izvršbe do rešitve ugovora. Če delodajalec oziroma izplačevalec ne izvrši sklepa o izvršbi ter ne vloži ugovora v določenem roku, se dolgovani znesek izterja od njega. Davčni organ izda odločbo, v kateri delodajalcu oziroma izplačevalcu nalaga, da v 15 dneh poravnava dolgovani znesek na predpisane račune. Pritožba zoper odločbo ne zadrži izvršitve odločbe (165. člen ZDavP-2).

Kadar se vrši davčna izvršba na dolžnikova denarna sredstva pri bankah oziroma hranilnicah, vroči davčni organ sklep o izvršbi dolžniku in bankam oziroma hranilnicam, pri katerih ima dolžnik denarna sredstva. Banke oziroma hranilnice so dolžne ta sklep izvršiti. Izvzvetja oziroma omejitve davčne izvršbe (159. in 160. člen ZDavP-2), veljajo za dolžnikova denarna sredstva pri bankah oziroma hranilnicah le za prejemke, ki so nakazani za tekoči mesec, ne pa tudi za morebitne prihranke dolžnika. Prihranki so tako v celoti predmet izvršbe.

Banka oziroma hranilnica mora na dan prejema sklepa zarubiti dolžnikova denarna sredstva do višine dolga, ki je naveden v sklepu o izvršbi. Zarubljena denarna sredstva banka oziroma hranilnica prenese na predpisane račune. Zakon (ZDavP-2) banki oziroma hranilnici nalaga obveznost, da vročeni sklep izvrši, po 168. členu je ta dolžna sklep obdržati v evidenci tudi v primeru, ko dolžnik pri njej nima dovolj denarnih sredstev za poplačilo dolga. Tako banka oziroma hranilnica opravi izplačila na podlagi sklepa o izvršbi, ko ta pridejo na račun. Šele če v enem letu po prejemu sklepa na dolžnikovih računih ni nobenih prilivov, se sklep lahko vrne davčnemu organu.

Banka oziroma hranilnica lahko zoper sklep o izvršbi tudi ugovarja. Ugovor lahko poda v osmih dneh po prejemu sklepa pri davčnemu organu, ki je sklep izdal. Razlog za ugovor je lahko le, da dolžnik pri njej nima odprtega računa. Če je ugovor utemeljen, se izvršba na podlagi tega sklepa pri tej banki oziroma hranilnici ne vodi več. Če pa

davčni organ meni, da je ugovor utemeljen, ga preda drugostopenjskemu organu in zadrži izvršbo do rešitve ugovora. Kadar banka oziroma hranilnica ne ravna po sklepu o izvršbi ter ne vloži ugovora v predpisanem roku, se dolg izterja od nje. Davčni organ izda odločbo, ki od banke oziroma hranilnice terja, da v 15 dneh poravna dolgovani znesek na predpisane račune, pri čemer pritožba ne zadrži izvršitve odločbe (170. člen ZDavP-2).

Izvršba se lahko opravi tudi na denarne terjatve, ki jim ima davčni dolžnik do svojega dolžnika. Tako se izvršba izvršuje po dolžnikovem dolžniku. Sklep mora davčni organ vročiti dolžniku ter njegovemu dolžniku. S sklepom o izvršbi se dolžniku zarubi terjatev, ki jo ima do svojega dolžnika do višine dolgovanega zneska, dolžnikov dolžnik pa je dolžan zarubljeni znesek plačati na predpisane račune.

Dolžnikovemu dolžniku je na voljo pravno sredstvo – ugovor. Ugovarja lahko v osmih dneh od prejetja sklepa pri davčnem organu, ki je izdal sklep. Ugovarja lahko, da: dolžniku ni dolžan; je dolg pogojen ali da dolg še ni došel in ne bo došel v plačilo v enem letu od prejema sklepa (174. člen ZDavP-2). Izpolnjen mora biti samo eden izmed naštetih ugovornih razlogov. Iz prakse izhaja, da sta najpogostejša ugovorna razloga, da dolžniku ni dolžan, ker mu je dolg že vrnil ali mu sploh ni bil dolžan. Da je dolg pogojen, pomeni, da je na primer pogojen s sočasno izpolnitvijo obveznosti iz dvostranske pogodbe; da dolg še ni došel v plačilo, pa pomeni, da rok plačila še ni potekel. Ugovor se dokazuje predvsem s predložitvijo listin, iz katerih izhaja, da na primer dolg še ni došel in ne bo došel v plačilo v enem letu. V praksi se pojavlja tudi problem zlorab, na primer antidatirane kompenzacije, sumljive asignacije (Jerovšek et al., 2008, str. 389).

Če dolžnikov dolžnik ne ravna v skladu s sklepom ali ne poda ugovora v predpisanem roku, se dolg izterja od njega. Davčni organ izda odločbo, ki dolžnikovemu dolžniku nalaga, da v 15 dneh poravna znesek, ki je enak znesku zarubljene terjatve. Pritožba zoper odločbo ne zadrži izvršitve odločbe.

5.5.2 Davčna izvršba na premičnine

Predmet izvršbe so lahko vse premičnine, ki pripadajo dolžniku in ki niso izvzete iz izvršbe, oziroma je izvršba nanje omejena. Za premičnino je pristojen davčni urad, ki je izdal sklep o izvršbi. Kadar se premičnina ne nahaja na območju davčnega organa, ki je izdal sklep, mora ta poslati sklep o izvršbi davčnemu organu, ki je pristojen za območje, kjer premičnina leži (176. člen ZDavP-2). Ta določba je predvsem izraz ekonomičnosti postopka, saj so z izvršbo na premičnine vezani višji stroški, kot veljajo pri drugih načinih izvršbe, predvsem stroški morebitnega prevoza zarubljenih premičnin. Prav tako bi bilo neekonomično, če bi davčni izterjevalci, ki opravljajo davčno izvršbo na premičnine, svoje delo opravljali zunaj območja svojega davčnega urada (Jerovšek et al., 2008, str. 391).

Z izvršbo na nekatere predmete ni mogoče poseči:

- obleka, obutev, perilo, posteljnina, posoda, pohištvo, štedilnik, hladilnik, pralni stroj in druge, za gospodinjsko potrebne stvari ter drugi predmeti za osebno rabo, če so nujni dolžniku in članom njegovega gospodinjstva,
- hrana in kurjava, če so nujni dolžniku in članom njegovega gospodinjstva za šest mesecev,
- delovna in plemenska živina, kmetijski stroji in druge delovne priprave, ki so dolžniku kmetu oziroma kmetici nujni za opravljanje kmetijske dejavnosti, ter seme za uporabo na njegovem gospodarstvu in krma za živino za štiri mesece
- redi, medalje, vojne spomenice in druga odličja in priznanja, poročni prstan, osebna pisma, rokopisi in drugi osebni dolžnikovi spisi ter slike oziroma fotografije družinskih članov,
- medicinsko-tehnični pripomočki, ki so dolžniku potrebni za zdravljenje in medicinsko rehabilitacijo in so opredeljeni v pravilih, ki urejajo obvezno zdravstveno zavarovanje,
- gasilska zaščitna in reševalna oprema ter druga sredstva za zaščito, reševanje in pomoč.

Na naveden predmete ni mogoče poseči z izvršbo. Ta določba je namenjena varovanju načela socialne države in varovanju dolžnikovega dostojanstva in eksistence. Iz izvršbe so prav tako izvzeti vsi predmeti, ki so last družinskega člana dolžnika. Prav tako ni mogoče poseči po poštni pošiljki ali poštnemu nakazilu, dokler ni le ta dolžniku vročena.

Kadar se davčna izvršba vrši zoper pravne osebe ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost, so iz izvršbe izvzeti stroji, orodje in druge delovne priprave, v kolikor so te stvari nujno potrebne dolžniku za opravljanje njegove dejavnosti, ter surovine, polizdelki in pogonsko gorivo v količini, potrebni za trimesečno povprečno proizvodnjo. S tem se omogoči, da z opravljanjem dejavnosti te osebe še vedno dobivajo prihodke, in lahko poplačajo dolg. Če dolga dolžnik v šestih mesecih od dneva zapadlosti ne poravna ter izvršba iz dohodkov in drugega premoženja dolžnika ni bila uspešna, se dolg lahko poravna tudi iz sredstev, s katerimi se opravlja dejavnost.

Davčna izvršba na premoženje se opravlja v treh fazah. Najprej se opravi rubež, s katerim si davčni organ pridobi zastavno pravico na zarubljeni premoženji, hkrati z rubežen se opravi tudi cenitev zarubljene premoženja, zadnja faza pa je prodaja zarubljene premoženja. Vsa ta dejanja opravlja davčni organ, po pooblaščenem osebi davčnega organa – davčnemu izterjevalcu. ZDS-1 določa, da je davčni izterjevalec pooblaščen uradna oseba, ki mora imeti določeno stopnjo izobrazbe, ustrezne delovne izkušnje ter opravljen posebni strokovni izpit. Pooblaščen je za vstop v poslovne in druge prostore, pregledovanje naprav, blaga, poslovnih knjig, listin in drugih dokumentov, ki omogočajo davčno izvršbo.

5.5.2.1 Sklep o izvršbi na premoženju

Davčni organ mora sklep o izvršbi na premoženje vročiti dolžniku. Sklep se vroči dolžniku na kraju samem pred začetkom rubeža in od njega zahteva, da poravna dolg, naveden v

sklepu o izvršbi. Namen takšne ureditve je, da se dolžnik izvršbi ne izogne oziroma da ne odtuji ali poskrije premičnin, ki bi lahko bile predmet izvršbe (Jerovšek et al., 2008, str. 397). Rubež se lahko opravi tudi, če dolžniku ni mogoče vročiti sklepa, vendar le pod pogojem, da vročitev ni mogoča zaradi neopravičljivih razlogov na strani dolžnika (da se skriva pred izterjevalcem). Dolžnikova odsotnost sama po sebi ne pomeni, da sme izterjevalec opraviti rubež brez vročitve sklepa. Le če bi se dolžnik očitno namenoma izogibal vročitvi sklepa, je mogoče sklepati, da vročitev ni bila mogoča zaradi neopravičljivih razlogov na dolžnikovi strani.

5.5.2.2 Rubež

Zarubiti se smejo premičnine, ki so v lasti oziroma posesti dolžnika (181. člen ZDavP-2). Veljajo le izjeme za premičnine, ki so iz izvršbe izvzete oziroma za katere velja omejitev izvršbe (po 177. in 178. členu ZDavP-2). Zarubiti se sme samo toliko premičnin, kolikor se ocenjuje, da bo potrebno za poplačilo dolgovanega zneska, na podlagi sklepa o izvršbi, ter za poplačilo stroškov izvršbe. Zarubijo se takšni predmeti, za katere se predvideva, da jih bo najlažje prodati. Če dolžnik pred izterjevalcem izjavi, da premičnina pripada tretji osebi in lastništvo tretje osebe tudi dokaže, se takšne premičnine ne smejo zarubiti. Kadar pa lastništva tretje osebe ne more dokazati in izterjevalec premičnino zaseže, mora izterjevalec tretjo osebo obvestiti o opravljenem rubežu ter jo pozvati naj v osmih dneh od obvestila predloži dokazila o lastništvu. To se mora zapisati tudi v zapisnik o rubežu. Če pooblaščen oseba davčnega organa predložene dokazila ne šteje za verodostojne, napoti tretjo osebo, naj v osmih dneh vloži tožbo zoper davčni organ na sodišče. Postopek izvršbe na te premičnine se ustavi do pravnomočnosti sodnega postopka. Izterjevalec ni sam dolžan ugotavljati, ali so zarubljene premičnine last tretje osebe, temu mora ugovarjati dolžnik (Sodba U 1940/2001 z dnem 9.2.2004 v: Jerovšek et al., 2008, str. 399).

Rubež premičnin je prva faza izvršbe na premičnine. Zarubijo se lahko vse dolžnikove premičnine, razen tistih, ki so iz izvršbe izvzete ali zanje velja omejitev izvršbe. Če dolžnik noče sam odpreti poslovnih prostorov ali drugih prostorov, namenjenih za opravljanje dejavnosti ali pridobivanja dohodkov, sme pooblaščen uradna oseba (izterjevalec) v navzočnosti dveh prič odpreti zaprte prostore, da se lahko opravi rubež. To pooblastilo pa velja le za poslovne prostore dolžnika, kjer opravlja dejavnost. Za poslovne prostore se lahko štejejo stanovanjski prostori le, če jih dolžnik določi kot svoj sedež oziroma poslovni prostor, kjer se opravlja dejavnost. Izterjevalec sme vstopiti v stanovanje in druge neposlovne prostore dolžnika le, če predhodno pridobi odločbo pristojnega sodišča (Jerovšek et al., 2008, str. 401-402). Nemška sodna praksa je potrdila, da je davčnim organom dovoljen vstop brez sodnega dovoljenja le v primeru zavarovanja ljudi in premoženja, drugače gre za protiustaven poseg (BVerfGE 57,346 v: Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 497). Tuji pravni redi omejujejo tudi delovanje davčnih organov v poslovnih prostorih dolžnika glede na primeren čas. Posegi naj ne bi bili dovoljeni ob nedeljah in praznikih, razen s posebno odločbo. Za neprimeren čas se šteje čas med 21. in 4. uro (od 1. 4. do 30. 9.), oziroma od 21. do 6. ure (v dneh od 1. 10. do 31. 3.) (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 498).

Kadar izterjevalec naleti na fizično upiranje ali lahko upravičeno pričakuje tako upiranje, lahko na podlagi sklepa zahteva pomoč policije, da ga zavaruje pri izvršitvi sklepa. Pomoč policije zahteva pri policijski postaji, ki je krajevno pristojna glede na kraj, kjer se opravlja rubež.

Rubež premičnin v prostorih dolžnika se lahko opravi le ob prisotnosti prič. Kadar je dolžnik fizična oseba, se rubež lahko opravi v navzočnosti dolžnika ali koga od polnoletnih članov njegovega gospodinjstva in ene priče, oziroma v navzočnosti dveh prič, kadar pri rubežu ni navzoč dolžnik ali član njegovega gospodinjstva. Če je dolžnik pravna oseba, se rubež lahko opravi le v prisotnosti zastopnika pravne osebe in ene priče, oziroma v prisotnosti dveh prič, če zastopnik pravne osebe ni navzoč.

Zarubljene premičnine se lahko hranijo pri dolžniku, vendar dolžnik le-teh ne sme uporabljati brez dovoljenja davčnega organa. O tem davčni organ izda sklep, zoper katerega ni dovoljena pritožba. Kadar davčni organ utemeljeno sumi, da bo dolžnik zarubljene premičnine odtujil ali poškodoval, lahko odloči, da se le-te hranijo pri organu ali pa jih da v hrambo s strani davčnega organa pooblaščenim osebi. V takšnem primeru nosi stroške prevoza in hrambe odvzetih premičnin dolžnik sam. Zarubljena gotovina, vrednostni papirji in dragocenosti se vedno hranijo pri davčnem organu ali drugi pooblaščenim osebi. Zarubljene premičnine, ki jih organ hrani pri dolžniku, morajo biti vidno označene kot zarubljene. Če se zarubi motorno ali priklopno vozilo, se vpiše v evidenco registriranih vozil kot zarubljeno. Davčni organ pošlje sklep o izvršbi skupaj z rubežnim zapisnikom tudi v register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin (peti odstavek 186. člena ZDavP-2).

Dolžnik z zarubljenimi premičninami ne sme razpolagati. Če jih kljub temu uporablja, se ga lahko kaznuje za prekršek. Kadar dolžnik zarubljeno premičnino odtuji, uniči, poškoduje ali na kak drug način onemogoči davčnemu organu njegovoo unovčitev, se zoper njega vložijo ovadba zaradi kaznivega dejanja oškodovanja tujih pravic pri pristojnem državnem tožilstvu. Davčni organ lahko takoj opravi nov rubež, ne da bi bilo potrebno izdati nov sklep o izvršbi.

Davčni organ z rubežem pridobi zastavno pravico. Zastavna pravica je pravica zastavnega upnika, da se zaradi neplačila zavarovane terjatve ob njeni zapadlosti poplača skupaj z obrestmi in s stroški iz vrednosti zastavljenega predmeta pred vsemi drugimi upniki zastavitelja. Nastane lahko na podlagi pravnega posla, po zakonu ali tako kot velja v izvršilnem pravu, na podlagi akta sodišča ali upravnega organa (Jerovšek et al., 2008, str. 407). Kadar se zarubijo premičnine, ki so vpisane v register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin, se pridobi zastavna pravica na teh premičninah šele z vpisom v ta register. Če se zarubi takšna premičnina, davčni organ pošlje sklep o izvršbi skupaj z rubežnim zapisnikom tudi v register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin. Če so dolžnikove premičnine že zarubljene pri kakšni drugi upravni ali sodni izvršbi, davčni organ rubež teh premičnin opravi tako, da na prvem zapisniku o rubežu napravi zaznamek

o dodatnem rubežu. O dodatnem rubežu se obvesti dolžnika oziroma njegovega predstavnika, zastopnika ali pooblaščenca ter register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin.

Rubež najpogosteje preneha veljati s prodajo zarubljenih premičnin. Ko se premičnina proda, preneha lastnikova pravica dolžnika na zarubljeni premičnini ter prav tako zastavna pravica davčnega organa na premičnini. Rubež lahko preneha veljati tudi, če prodaja zarubljenih premičnin ni opravljena v roku enega leta od vročitve sklepa o izvršbi. Tako je v interesu organa kot tudi dolžnika, da se njegov dolg čim prej poplača in bi prenehale teči zamudne obresti. Rubež preneha veljati tudi v primeru, če dolžnik uspe s pritožbo zoper sklep o izvršbi. Veljavnost rubeža preneha tudi, kadar tretji osebi, ki dokazuje lastninsko ali katero drugo pravico na zarubljeni premičnini, s tožbo uspe. Drugi odstavek 189. člena ZDavP-2 določa, da, kadar je pridobljena zastavna pravica z vpisom v register neposrednih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin, na isti način preneha tudi veljavnost rubeža. Davčni organ mora torej nemudoma, ko so izpolnjeni pogoji za prenehanje veljavnosti rubeža, to sporočiti v omenjeni register (Jerovšek et al., 2008, str. 409).

Velikokrat pa zarubljene premičnine niso v lasti zgolj ene osebe. Take stvari je dopustno prodati, če je dolžnik solastnik te pravice do polovice ali več. Če se stvar proda, ima solastnik pravico do poplačila iz izkupička pred poravnavo dolga in stroškov izterjave. Solastnik ima tudi pravico zahtevati, da se mu stvar odstopi, če položi znesek, ki ustreza vrednosti dolžnikovega deleža na tej stvari. Premoženje, pridobljeno v času zakonske zveze, je skupno, ne gre za solastnino, čeprav obstaja zakonska domneva, da je vsak zakonec solastnik do ene polovice. Zakonec, ki meni, da je njegov delež večji, mora to dokazati s tožbo (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 503).

5.5.2.3 Cenitev

Cenitev je druga faza izvršbe na premičnine. Cenitev zarubljenih premičnin se opravi hkrati z rubežem, razen če zaradi posebne vrednosti zarubljena stvar cenitev ni mogoče opraviti hkrati z rubežem. Kadar gre za enostavne zadeve, opravi cenitev izterjevalec, lahko pa povabi k sodelovanju posebnega cenilca (cenitev umetnin ali antikvitet). To je potrebno zapisati tudi v rubežnem zapisniku.

5.5.2.4 Zapisnik o rubežu

O opravljenem rubežu in cenitvi mora pooblaščenca uradna oseba davčnega organa napraviti zapisnik. Zapisnik mora po 192. členu ZDavP-2 vsebovati:

- davčni organ ter osebno ime osebe, ki je opravila cenitev,
- osebno ime in stalno prebivališče oziroma firmo in sedež dolžnika, enotno matično številko občana (EMŠO) oziroma davčno številko dolžnika in podatke o drugih osebah, ki sodelujejo pri davčni izvršbi,
- kraj in čas rubeža,
- znesek davka, za katerega se opravlja rubež,
- oznako, enolični identifikacijski znak in natančen opis zarubljenih predmetov,

- vrednost zarubljenih predmetov, ugotovljenih s cenitvijo,
- osebno ime oziroma firmo ter naslov oziroma sedež tistega, ki so mu bile stvari zaupane v hrambo,
- navedbo, da bo sklep o izvršbi poslan organu, pristojnemu za registracijo motornih vozil oziroma plovil, in v register zarubljenih premožnin in zastavnih pravic na premožninah,
- navedbo, da bo sklep o izvršbi poslan klirinško depotni družbi oziroma izdajatelju vrednostnega papirja, če se rubež opravi tako, da se pri nematerializiranih vrednostnih papirjih, na katere se nanaša sklep, vpiše sklep o izvršbi v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev z vpisom podatkov davčnega organa, ki je sklep izdal in datum izdaje sklepa,
- ugotovitev, da sta bila dolžnik in hranitelj zarubljenih stvari opozorjena na kazenskopravne posledice, če bi zarubljene stvari odtujila ali poškodovala,
- morebitne pripombe dolžnika glede osebe cenilca, višine cenitve ali kakšne druge pripombe oziroma morebitne pripombe drugih oseb, ki uveljavljajo kakšno pravico v zvezi z predmetom rubeža.

Če izterjevalec utemeljeno pričakuje, da bo fizično oviran, in zato davčni organ na podlagi sklepa zahteva pomoč policije, da ga zavaruje pri izvršitvi sklepa, se to vpiše v rubežni zapisnik. Kadar izterjevalec ne najde zarubljenih premožnin, se tudi to zaznamuje v zapisniku, ki je tako imenovan ničelni rubežni zapisnik.

Zapisnik o rubežu se podpiše s strani vseh oseb, ki so prisostvovalе rubežu, oziroma so imele kakršno koli vlogo v postopku izvršbe. Podpišejo ga pooblaščenca uradna oseba davčnega organa, ki je opravila rubež, dolžnik in njegov zastopnik ali pooblaščenec ali član njegovega gospodinjstva, zastopnik oziroma pooblaščenec dolžnika, kadar gre za pravne osebe, navzoče priče, cenilec ali druge uradne osebe, ki so bile navzoče pri rubežu. Če dolžnik oziroma njegov zastopnik ali pooblaščenec oziroma njegov zastopnik ali pooblaščenec dolžnika - pravne osebe noče podpisati zapisnika o rubežu, navede davčni organ to v zapisnik in hkrati navede tudi razlog odklonitve ali pa zapiše, da je bil podpis odklonjen brez pojasnila. Izvod zapisnika o rubežu mora biti vročen dolžniku (šesti odstavek 192. člena ZDavP-2).

Če v času rubeža ni mogoča cenitev zarubljenih premožnin, jo naknadno opravi posebni cenilec, kar se zapiše v rubežni zapisnik. Cenitev, ki jo opravi posebni cenilec, je sestavni del rubežnega zapisnika in se vroči dolžniku.

5.5.2.5 Javna dražba

Rubežu in cenitvi v postopku izvršbe na premožnine sledi še zadnja faza – prodaja zarubljenih premožnin. Zarubljene premožnine se po ZDavP-2 praviloma prodajo na javni dražbi, lahko pa se prodajo tudi po dolžniku, z zbiranjem ponudb, z neposredno pogodbo ali s komisijsko prodajo, pri čemer davčni organ izbere način, pri katerem si obeta najugodnejši izid. Davčni organ po opravljeni dražbi poskrbi, da se znesek, dobljen s prodajo zarubljenih premožnin, nakaže na ustrezne vplačilne podračune, na glede na to, ali

gre za davčne ali nedavčne denarne obveznosti.

Prodaja zarubljenih premičnin se lahko opravi šele po poteku osmih dni od rubeža. To je čas, ko se lahko opravijo še dejanja, ki lahko preprečijo nadaljevanje izvršbe. V tem času lahko dolžnik sam poravnava dolg, za plačilo katerega je bila zarubljena premičnina. V tem primeru se izda sklep, ki izvršbo ustavi in razveljavi rubež. Prav tako lahko v tem roku tretja oseba predloži dokazila o lastništvu oziroma drugi pravici na zarubljeni premičnini. Le izjemoma se lahko prodaja zarubljenih premičnin opravi prej, pred iztekom roka, kadar gre za hitro pokvarljive stvari.

Kadar gre za premičnine, ki so v rubežnem zapisniku ocenjene v višini več kot 3000 evrov, se praviloma prodajo na javni dražbi. Javno dražbo zarubljenih premičnin opravi davčni organ oziroma izterjevalec, odredi pa se z oklicem, ki mora vsebovati podatke o času, kraju in načinu prodaje. Vsebovati mora tudi popis zarubljenih premičnin ter biti na primeren način objavljen, torej na spletni strani davčne uprave, s fotografijami ter osnovnimi podatki zarubljenih premičnin. Javna dražba se opravi praviloma tam, kjer se hranijo zarubljene premičnine, torej pri dolžniku. Dolžnika je potrebno o javni dražbi obvestiti vsaj pet dni pred začetkom javne dražbe, kadar pa gre za pokvarljivo blago ali živali, je ta rok lahko krajši. Obvestilo dolžnika mora vsebovati tudi kopijo oklica ter seznanitev dolžnika s pravicami, ki jih ima v zvezi z javno dražbo.

Pri javni dražbi lahko sodeluje vsak, razen osebe, ki so zaposlene pri davčnem organu. Da se zagotovi korektnost javne dražbe, se dražbe ne smejo udeležiti zakonci in zunajzakonski partnerji zaposlenega, kot tudi osebe, s katerimi živijo v istospolni registrirani partnerski skupnosti in sorodniki, ki so z zaposlenim pri davčnem organu v krvnem sorodstvu v ravni ali stranski vrsti ali v svaštvu do vključno tretjega kolena. Lahko pa se udeleži dražbe dolžnik in njegovi družinski člani, ki na dražbi lahko tudi sodelujejo, vendar ne smejo kupiti zarubljene premičnine pod ocenjeno vrednostjo. Kadar so za promet ali posedovanje določenih premičnin predpisani posebni pogoji, mora udeleženec dokazati, da izpolnjuje vse potrebne pogoje. Ponudniki se lahko udeležijo dražbe, ko plačajo varščino oziroma predložijo ustrezen instrument za zavarovanje plačila varščine. Varščina se plača v višini 10 % izklicne cene zarubljenih premičnin, ki jih želi udeleženec kupiti, najnižji znesek varščine pa je 40 evrov. Dražbe se lahko udeleži le oseba, ki se izkaže s potrdilom o plačani varščini.

Javna dražba se začne, ko izterjevalec objavi izklicno ceno, ki je enaka ocenjeni vrednosti zarubljene premičnine. Pogoj za začetek javne dražbe je tudi, da se je udeležita vsaj dva ponudnika in velja za uspešno, ko najmanj dva ponudnika ponudita višjo ceno od izklicne. Zarubljene premičnine se prodajo najboljšemu ponudniku. Če prva javna dražba ne uspe, se napove druga, ki se sme opraviti, če se je udeležita najmanj dva ponudnika, objavi pa se isti oklic kot pri prvi, s navedbo, da gre za drugo javno dražbo. Izklicna cena zarubljenih predmetov iz prve javne dražbe se lahko pri drugi javni dražbi zniža za ustrezen odstotek, vendar največ do polovice ocenjene vrednosti po rubežnem zapisniku. Druga javna dražba se sme opraviti tudi, če se je udeleži le en ponudnik, s tem da se

izklicna cena v tem primeru ne sme znižati pod ocenjeno vrednost po rubežnem zapisniku. Če je tudi druga javna dražba neuspešna, lahko davčni organ proda zarubljene premičnine tudi po dolžniku, z zbiranjem ponudb, z neposredno pogodbo ali s komisijsko prodajo (193. člen ZDavP-2).

O poteku javne dražbe mora davčni organ voditi zapisnik, v katerega se vpišejo podatki o zarubljenih premičninah, izklicni ceni zanje, udeležencih na javni dražbi, danih ponudbah, doseženi prodajni ceni ter kupcu. Zapisnik morata podpisati pooblaščen uradna oseba davčnega organa, ki je vodila postopek javne dražbe, ter kupec. Če je na javni dražbi prisoten tudi dolžnik ali njegov zastopnik, se podpiše tudi on. Če odkloni podpis, oziroma poda pripombe glede poteka javne dražbe, se to vpiše v zapisnik. Izvod zapisnika se vroči dolžniku oziroma njegovemu zastopniku. Zapisnik je potrebno v dveh dneh po končani prodaji izobesiti na oglasni deski davčnega organa, pristojnega za prodajo, kjer mora ostati vsaj tri dni. V roku treh dni po objavi zapisnika lahko udeleženci javne dražbe ugovarjajo zoper delo in postopek pooblaščen uradne osebe davčnega organa na javni dražbi, pri davčnem organu. Ugovarjajo lahko le ob pogoju, da so ugovor pisno napovedali pooblaščenim osebam davčnega organa v roku ene ure po končani javni dražbi. O ugovoru mora davčni organ odločiti nemudoma, najpozneje v treh dneh od prejema ugovora. O ugovoru se odloči s sklepom, če se zavrže, oziroma z odločbo, kadar se ugovor zavrne. Pred odločitvijo o ugovoru prodanih zarubljenih premičnin ni dovoljeno predati kupcu. Premičnina se sme predati kupcu šele, ko je sklep ali odločba vročena udeležencu, ki je podal ugovor.

Kadar ugovor ni vložen, mora kupec takoj oziroma po poteku roka za ugovor, torej 1 uro po končani javni dražbi, položiti znesek kupnine. Vplačana varščina se od kupnine odšteje, drugim udeležencem pa se varščina vrne takoj, oziroma najkasneje v petih dneh po zaključku javne dražbe. Če udeleženec zapusti dražbo pred njenim zaključkom, se varščina ne vrne, instrument zavarovanja pa se unovči. Ti podatki se vpišejo v zapisnik o javni dražbi. Ko je dražba zaključena in kupnina plačana, mora kupec kupljeno premičnino prevzeti. V nasprotnem primeru odgovornost za uničenje, poškodovanje ali odtujitev kupljene premičnine preide na kupca.

Zarubljene premičnine se lahko prodajo tudi na druge načine. Dolžnik lahko z dovoljenjem pooblaščen uradne osebe sam proda zarubljene premičnine, kupec pa znesek preda pooblaščenim uradni osebi (200. člen ZDavP-2). Zarubljene premičnine se lahko prodajo tudi z zbiranjem ponudb, če davčni organ oceni, da bo tako z najmanjšimi stroški oziroma najhitreje prodal zarubljeno blago (201. člen ZDavP-2). Z neposredno pogodbo sme davčni organ prodati živali, hitro pokvarljivo zarubljeno blago, katerih hramba je povezana z velikimi stroški, in zarubljene premičnine, za katere ni večjega povpraševanja (202. člen ZDavP-2). V obeh primerih lahko davčni organ proda blago tudi s komisijsko prodajo (203. člen ZDavP-2).

5.5.3 Davčna izvršba na vrednostne papirje

Vrednostni papirji so premožnine, zato je za postopek izvršbe in prodaje papirjev smiselno uporabljajo ista pravila kot za rubež in prodajo premožnin, če z ZDavP-2 ni drugače določeno. Tako se za izvršbo na nematerializirane vrednostne papirje, z razliko od izvršbe na materializirane vrednostne papirje, ne sestavi rubežni zapisnik (Jerovšek et al., 2008, str. 432).

Davčni organ praviloma vroči sklep o izvršbi na materializirane vrednostne papirje dolžniku in upravljavcu registra oziroma delniške knjige, v katerem so vpisani vrednostni papirji, ki so predmet izvršbe. Rubež materializiranih vrednostnih papirjev se opravi tako, da upravljavec v delniško knjigo oziroma register vpiše sklep o izvršbi. Vpis mora po 210. členu ZDavP-2 vsebovati naslednje podatke:

- davčni organ, ki je izdal sklep,
- datum izdaje sklepa,
- prepoved razpolaganja.

Davčni organ sklep o izvršbi na nematerializirane vrednostne papirje vroči dolžniku in klirinško depotni družbi (v nadaljevanju KDD). KDD, d.d., Centralna klirinška depotna družba, združuje posle zbirne hrambe vrednostnih papirjev, ugotavljanja in izpolnjevanja obveznosti iz poslov z vrednostnimi papirji in vodenja centralnega registra imetnikov nematerializiranih vrednostnih papirjev v Republiki Sloveniji. Nematerializiran vrednostni papir je izjava izdajatelja, vpisana v centralni register vrednostnih papirjev. S to izjavo se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil obveznost iz vrednostnega papirja osebi, ki je kot zakoniti imetnik tega papirja vpisana v centralni register.

Podatke o tem, ali dolžnik razpolaga z nematerializiranimi vrednostnimi papirji, davčni organ pridobi v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjih, ki ga vodi KDD. KDD posreduje zbirni izpis stanja na računih vrednostnih papirjev v centralnem registru za davčnega dolžnika, na podlagi katerega se davčni organ odloči, katere vrednostne papirje bo zarubil, da bo lahko poplačan dolgovani znesek ter stroški izvršbe.

KDD opravi rubež tako, da na podlagi sklepa, pri nematerializiranih vrednostnih papirjih vpiše sklep o izvršbi v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev. Vpis po 211. členu ZDavP-2 vsebuje naslednje podatke:

- davčni organ, ki je izdal sklep,
- datum izdaje sklepa,
- prepoved razpolaganja.

S tem se rubež zaključí.

Za prodajo zarubljenih vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje na organiziranem trgu, je pristojno ministrstvo za finance oziroma pravna oseba, ki jo za to pooblasti ministrstvo, pristojno za finance. V primeru prodaje KDD prenese nematerializirane vrednostne

papirje, s katerimi se trguje na organiziranem trgu, na podlagi naloga za prenos, ki ga izda davčni organ, na račun kupca. Znesek, pridobljen s prodajo, se nakaže na predpisane račune (212. člen ZDavP-2).

5.5.4 Posebna oblika izvršbe na dolžnikovo nepremično premoženje in delež družbenika v družbi ter iz premoženjskih pravic

Davčna izvršba na dolžnikove nepremičnine, delež v družbah in iz premoženjskih pravic, je z zakonom dovoljena le, kadar dolga ni bilo mogoče izterjati iz dolžnikovih denarnih prejemkov, sredstev na računih, terjatev ali premičnega premoženja. Davčni organ lahko sam presodi, na katero izmed vrst premoženja bo posegel, torej na nepremičnine, delež v družbah ali na premoženjske pravice. Pri izbiri je davčni organ dolžan upoštevati načela davčne izvršbe in izbrati predmete izvršbe tako, da bo spoštovano osebno dostojanstvo dolžnika, da bo izvršba za dolžnika čim manj neugodna ter da se upošteva sorazmernost med zneskom davka in vrednostjo premoženja (po Jerovšek et al., 2008, str. 431).

Davčno izvršbo na dolžnikovem nepremičnem premoženju in deležu družbenika ter iz premoženjskih pravic opravi sodišče v skladu z zakonom, ki ureja izvršbo in zavarovanje. Davčni organ pošlje predlog za izvršbo državnemu pravobranilcu, ki na podlagi zakona o državnem pravobranilstvu zastopa davčne organe pred sodišči (208. člen ZDavP-2).

V nepremičnine spadajo zemljišča, zgradbe in deli zgradb, neposredni plodovi nepremičnin, kot je sadje, rastline, drevje in izplen iz notranjosti zemlje (premog, rudnine, pesek), tudi ladje in letala se uvrščajo med nepremičnine (Tratar in Kruhar Puc, 2005, str. 518).

6 SODNA IZVRŠBA

Izvršba odločbe se opravi kot upravna ali sodna izvršba, izvršba odločbe za izpolnitev denarnih in nedenarnih obveznosti zavezanca z upravno izvršbo, prisilna izterjava iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in delež družbenika, pa po sodni izvršbi (288. člen ZUP). Sodno izvršbo opravi sodišče, kadar je potrebno opraviti prisilno izterjavo iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in deleža družbenika. Sodno izvršbo upravnih odločb opravi okrajno sodišče po ZIZ, ki ureja izvršbo sodnih odločb in določa, da se določbe tega zakona uporabljajo tudi za prisilno izvršitev odločbe, izdane v upravnem postopku, ki se glasi na izpolnitev denarne obveznosti oziroma za zavarovanje denarne terjatve (Jerovšek et al., 2004, str. 775).

Sodno izvršbo opravi sodišče, na katerem območju stoji nepremičnina (drugi odstavek 288. člena ZUP in 152. člen ZIZ), oziroma pri katerem je delež družbenika vpisan v sodni register, oziroma na območju katerega je sedež družbe (drugi odstavek 287. in 288. člena ZUP in 164. člen ZIZ). Kadar se sodno izvrši odločba, izdana v upravnem postopku, potrdi organ, katerega odločbo je potrebno izvršiti, na odločbi, da je izvršljiva in jo pošlje v izvršitev sodišču, ki je pristojno za izvršbo. Odločba, izdana v upravnem postopku, na kateri je potrdilo o izvršljivosti, je izvršilni naslov za sodno izvršbo (Cijan, 2001, str. 256, 262). Potrdilo o izvršljivosti odločbe izda prvostopenjski organ, šele odločba, na kateri je potrdilo o izvršljivosti, je izvršilni naslov za sodno izvršbo, ki se opravi po ZIZ.

6.1 IZVRŠBA NA NEPREMIČNINE

Za odločitev o predlogu za izvršbo na nepremičnino in za samo izvršbo je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega je nepremičnina. Če ležijo nepremičnine na območju več različnih sodišč, je krajevno pristojno za dovolitev izvršbe tisto sodišče, na območju katerega je nepremičnina, ki je kot predmet izvršbe v predlogu za izvršbo navedena na prvem mestu. Za samo izvršbo je pristojno vsako posamezno sodišče, na območju katerega je nepremičnina (166. člen ZIZ).

Izvršba na nepremičnine poteka v štirih fazah:

- zaznamba sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi,
- ugotovitev vrednosti nepremičnine (z izvedencem),
- prodaja nepremičnine,
- poplačilo upnikov.

168. člen ZIZ določa, da mora biti v predlogu za izvršbo na nepremičnino, nepremičnina, ki je vpisana v zemljiški knjigi, označena tako, da sodišče po uradni dolžnosti lahko

preizkusi lastništvo nepremičnine. V osmih dneh od vročitve sklepa o izvršbi lahko dolžnik predlaga sodišču, naj dovoli drugo sredstvo izvršbe, ali naj opravi izvršbo na drugi nepremičnini. Predlog nato sodišče vroči upniku, ki se lahko o njem izjavi v osmih dneh od vročitve. Ko se upnik izjavi, oziroma ko preteče rok za izjavo, izda sodišče sklep o predlogu. Zoper ta sklep ni mogoča pritožba. Če sodišče dovoli drugo sredstvo izvršbe, ostane zaznamba sklepa o izvršbi na nepremičnino v veljavi, dokler upnikova terjatev ni poplačana (169. člen ZIZ).

6.1.1 Zaznamba sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi

Če je predlogu za izvršbo ugodeno in je izdan sklep o izvršbi, sodišče nadaljuje postopek izvršbe z zaznambo sklepa o izvršbi. Z zaznambo pridobi upnik zastavno pravico na nepremičnini z učinki tudi proti tistemu, ki pozneje pridobi lastninsko pravico na tej nepremičnini. Kadar nepremičnina, ki je predmet izvršbe, ni vpisana v zemljiško knjigo, se namesto zaznambe sklepa o izvršbi v zemljiški knjigi opravi rubež nepremičnine. Rubež po odredbi sodišča opravi izvršitelj, zapisnik o rubežu pa ima pomen zaznambe izvršbe in mora biti razglašen na sodni deski ter objavljen v Uradnem listu RS. Po zaznambi sklepa o izvršbi sodišče na isti nepremičnini ne more več opraviti posebne izvršbe za poplačilo istega ali drugega upnika.

Sklep o izvršbi na podlagi izvršilnega naslova mora izvršilno sodišče poslati zemljiški knjigi takoj po izdaji sklepa. Zemljiškooknjižno sodišče po uradni dolžnosti odloči o zaznambi sklepa o izvršbi, s katerim je izvršilno sodišče dovolilo izvršbo na nepremičnino, na podlagi obvestila izvršilnega sodišča (VSL sklep I Cp 870/2009 v: Volk, 2009, str. 237).

ZIZ določa tudi nepremičnine, ki so izvzete iz izvršbe. Po 177. členu ZIZ ne morejo biti predmet izvršbe kmetijska zemljišča in gospodarska poslopja kmeta, če jih potrebuje za lastno preživljanje in za preživljanje članov svoje ožje družine ter drugih oseb, ki jih je po zakonu dolžan preživljati.

6.1.2 Ugotovitev vrednosti nepremičnine

Zakon predpisuje obvezno cenitev, ki jo opravi izvedenec, ki ga sodišče postavi s sklepom. Izvedenec mora izdelati cenitev nepremičnine po njeni tržni ceni na dan ceniitve. Sklep o ugotovitvi vrednosti nepremičnine izdelata sodišče, na podlagi ceniitve izvedenca in ob upoštevanju zmanjšanja vrednosti nepremičnine, ker ostajajo na njej tudi po prodaji določene pravice. Sodišče mora sklep vročiti vsem upnikom. Zoper sklep o ugotovitvi vrednosti nepremičnine je možna pritožba. Pritoži se lahko vsak, ki ima pravico biti poplačan iz kupnine.

Če se kasneje po ugotovitvi vrednosti nepremičnine njena vrednost precej spremeni, lahko stranka najmanj v osmih dneh pred prodajnim narokom vloži predlog, naj sodišče na prodajnem naroku znova ugotovi vrednost nepremičnine. Predlogu mora stranka priložiti tudi mnenje sodnega cenilca o spremenjeni tržni vrednosti. Vnovično vrednost ugotovi sodišče z odredbo, zato morajo biti stranke v odredbi o prodaji opozorjene na možnost, da bo sodišče končno vrednost nepremičnine ugotovilo na prodajnem naroku (Volk, 2009, str. 239).

Sodna praksa pa navaja, da mora izvedensko mnenje oziroma cenitev po tržni vrednosti vsebovati vse razpoložljive postavke, kot so lokacija nepremičnine, stanovanja v kompleksu, oddaljenost od večjih krajev, iz katerih izhaja izračun tržne vrednosti nepremičnine (sklep VSL, II Cpg 680/99 v: Galič et al., 2002, str. 367).

6.1.3 Prodaja nepremičnine

Nepremičnina se načeloma proda na ustni javni dražbi. Stranke in zastavni upniki se lahko kadarkoli sporazumejo, da naj bo nepremičnina prodana z neposredno pogodbo ali kako drugače. Kupec nepremičnine pa nikakor ne sme biti dolžnik, sodnik ali kdo drug, ki sodeluje pri prodaji. Prav tako ne more biti kupec nekdo, ki po zakonu ne more pridobiti nepremičnine, ki je predmet izvršbe.

Kako, pod kakšnimi pogoji in kdaj se bo nepremičnina prodala, določi sodišče z odredbo o prodaji, po izdaji sklepa o ugotovitvi vrednosti nepremičnine. Prodaja nepremičnine se opravi po pravnomočnosti sklepa o izvršbi in sklepa o ugotovitvi vrednosti nepremičnine (181. člen ZIZ).

Odredbo razglasi sodišče na sodni deski in upniku lahko dovoli tudi objavo v sredstvih javnega obveščanja. Odredba o prodaji nepremičnine mora biti razglašena na sodni deski najmanj 30 dni pred datumom prodaje, vročiti jo mora tudi vsem strankam, zastavnim upnikom, drugim udeležencem v postopku, predkupnim upravičencem in pristojnemu upravnemu organu.

Pogoji za prodajo nepremičnine morajo poleg drugih podatkov navajati (184. člen ZIZ):

- natančen opis nepremičnine,
- služnosti, stavbne pravice in stvarna bremena, ki jih mora kupec prevzeti,
- vrednost nepremičnine, ugotovljene s sklepom sodišča,
- ceno, za katero se sme nepremičnina prodati,
- rok, v katerem mora kupec položiti kupnino,
- način prodaje,
- znesek varščine.

Javne dražbe se lahko udeležijo le tisti, ki predhodno položijo varščino. Varščina znaša desetino ugotovljene vrednosti nepremičnine. Varščine so oproščeni upnik, ki je predlagal izvršbo, zastavni upnik ter upnik zemljiškega dolga, če njihove terjatve dosegajo varščino. Kupnino je potrebno plačati v šestih mesecih od dneva prodaje, ne glede na to, ali se kupnina plača naenkrat ali v obrokih.

Ko so izpolnjeni vsi pogoji za narok, sodišče razglasi, da se začne dražba. Narok za prodajo nepremičnine se opravi na sodišču, tudi ob prisotnosti samo enega ponudnika. Ko sodišče razglasi začetek dražbe, lahko ponudniki prijavijo svoje ponudbe, ki morajo ustrezati družbenim pogojem. Na prvi dražbi se nepremičnina ne sme prodati pod ocenjeno vrednostjo, kadar pa nepremičnina na prvi dražbi ni prodana, sodišče narok

preloži. Do drugega prodajnega naroka mora preteči najmanj 30 dni. Na drugi dražbi se nepremičnina lahko proda tudi za polovico ocenjene vrednosti. Stranke in zastavni upniki oziroma upniki zemljiškega dolga se lahko kadarkoli s posebno izjavo sporazumejo za nižjo ceno, kot je predvidena v dražbenih pogojih. Če se tudi na drugem prodajnem naroku nepremičnina ne proda, sodišče dovoli še tretjo dražbo, vendar le na upnikov predlog. Predlog mora upnik vložiti najkasneje v šestih mesecih od dneva druge dražbe (Volk, 2009, str. 241, 242).

Kadar nepremičnine ni bilo mogoče prodati tudi na drugem naroku in upnik ni predlagal še ene prodaje, sodišče izvršbo ustavi. Prav tako se izvršba ustavi, če nepremičnina ni prodana na tretjem naroku, oziroma če pri prodaji z neposredno pogodbo nepremičnine ni bilo mogoče prodati v roku, o katerem so se sporazumele stranke in zastavni upniki. V vseh primerih upnik obdrži zastavno pravico na nepremičnini.

Dražba se konča deset minut potem, ko je dana najboljša ponudba. Sodišče ugotovi, kateri od ponudnikov je ponudil najvišjo ceno, in razglasi, da je temu ponudniku domaknjena nepremičnina. Sodišče izda sklep o izročitvi nepremičnine kupcu, ko je sklep o domiku pravnomočen in ko je kupec položil kupnino. Kupcu je nepremičnina izročena še pred pravnomočnostjo sklepa o izročitvi, lastninska pravica pa se vpiše šele po pravnomočnosti sklepa. Vpis v zemljiško knjigo je zgolj deklaratoren. Z dnem, ko postane sklep o izročitvi nepremičnine kupcu pravnomočen, vknjižena zastavna pravica oziroma zemljiški dolg ugasne, ne glede na to, ali so bili zastavni upniki oziroma upniki zemljiškega dolga poplačani.

6.1.4 Poplačilo upnikov

Po pravnomočnosti sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu sodišče opravi razdelitveni narok, da se razdeli znesek, dobljen s prodajo. Na narok sodišče povabi stranke in tiste, ki imajo po stanju spisov in po podatkih, pridobljenih iz zemljiške knjige, pravico do poplačila iz tega zneska (207. člen ZIZ). Po opravljenem naroku sodišče odloči o poplačilu s sklepom, proti kateremu je dovoljena pritožba, ki zadrži njegovo izvršitev (208. člen ZIZ).

Upniki se torej poplačajo, po pravnomočnosti sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu, po opravljenem razdelitvenem naroku in ko nastopi pravnomočnost sklepa o poplačilu.

Poplačajo se upniki, na čigar predlog je sodišče dovolilo izvršbo, ter upniki zemljiškega dolga oziroma zastavni upniki, čeprav niso priglasili svojih terjatev. Poplačajo se tudi osebe, ki imajo pravico do nadomestila za osebne služnosti, stavbne pravice in stvarna bremena, država in samoupravne skupnosti za davščine, ter osebe, ki imajo privilegirane terjatve (npr. zakonita preživnina, odškodnine itd.) (Volk, 2009, str. 252).

Najprej se poplačajo stroški izvršilnega postopka, nato še davek na dodano vrednost oziroma davek na promet nepremičnine. Sledi poplačilo privilegirane terjatve, priglašene najkasneje na razdelitvenem naroku in dokazane z izvršilnim naslovom, ter poplačilo upnikov. Zastavni upniki in upniki zemljiškega dolga se poplačajo po vrsti, kakor so pridobili zastavno pravico, drugi upravičenci pa po vrstnem redu, kot so bile osebne

služnostni in realna bremena vpisani v zemljiški knjigi. Isti vrstni red kot glavna terjatev imajo tudi stroški in obresti za zadnja tri leta pred vložitvijo predloga za izvršbo, določeni v izvršilnem naslovu (198. člen ZIZ).

6.2 IZVRŠBA NA DELEŽ DRUŽBENIKA

Za izvršbo na delež družbenika v družbi je krajevno pristojno sodišče, na območju katerega je sedež družbe. Za prodajo deleža se smiselno uporabljajo določbe ZIZ, ki veljajo za izvršbo na nepremičnine, zato zakon nima podrobnejših določb niti glede ugotovitve vrednosti deleža niti glede načina prodaje in pravil glede poplačila upnikov (Volk, 2009, str. 256).

Izvršba na delež družbenika v družbi se opravi z zaznambo sklepa o izvršbi, s katerim sodišče prepove družbeniku razpolagati z njegovim deležem. Z izvedencem sodišče ugotovi vrednost deleža, sledi prodaja deleža ter poplačilo upnika. Navedeni izvršilni dejanji prodaje deleža in poplačila kakor tudi druga potrebna dejanja (cenitev, dražba, razdelitveni narok) se opravijo tako, kot velja za nepremičnine, pri čemer se ustrezne določbe uporabijo smiselno. Cenitev se opravi posebej, saj nominalna vrednost, vpisana v sodni register, za prodajo ni primerna (Galič et al., 2002, str. 351).

Z zaznambo sklepa v sodnem registru pridobi upnik zastavno pravico na delež družbenika. Zastavna pravica velja tudi proti tistemu, ki kasneje pridobi ta delež. Vrednost deleža družbenika v družbi se ugotavlja s cenitvijo izvedenca, ki mora za ugotovitev vrednosti deleža družbenika izdelati cenitev pravne osebe. Stroški takšne cenitve so izredno visoki, zato mora upnik zanje dati predujem. Ker so stroški takšne izvršbe zelo visoki, mora upnik pred vložitvijo predloga za izvršbo na delež družbenika v družbi oceniti, ali je ta delež družbenika sploh tržno zanimiv, ali je zagotovljena prodaja deleža družbenika. Le z uspešno prodajo deleža družbenika v družbi bo upnik dobil povrnjene vsaj stroške izvršbe (Volk, 2009, str. 256).

Sodišče mora izdati odredbo o prodaji deleža družbenika v družbi, z vsemi obveznimi podatki iz 184. člena ZIZ, ter jo vročiti vsem zakonitim predkupnim upravičencem – družbenikom v družbi. Delež družbenika se lahko proda na javni dražbi ali z neposredno pogodbo. Po pravnomočnosti sklepa o izročitvi deleža kupcu in plačilu kupnine sodišče odredi ustrezen vpis v sodnem registru.

7 ZAKLJUČEK

Izvršba se opravi zoper tistega, ki je dolžan izpolniti obveznost (zavezanec). Opravi se po uradni dolžnosti ali na predlog stranke, če je izvršba v njeno korist. Izvršba se opravi na podlagi izvršljivega izvršilnega naslova, torej na podlagi odločbe, sklepa ali poravnave. Izvršilni naslov se izvršuje po upravni ali sodni poti. Če je predmet izvršilnega naslova izpolnitev nedenarnih obveznosti, je za izvršbo pristojen upravni organ. Denarne obveznosti izvršuje davčni organ, sodni organ pa je pristojen za prisilno izterjavo iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in deleža družbenika.

Postopek upravne izvršbe ureja Zakon o splošnem upravnem postopku, davčna in sodna izvršba se vodita po predpisih, ki natančneje urejajo področje. Davčna izvršba se vodi po ZDavP-2, sodna pa po ZIZ, v obeh primerih se podrejeno uporablja ZUP.

Iz diplomske naloge je razvidno, da ima pristojnost za vodenje upravne izvršbe praviloma upravni organ, ki je izdal upravni akt na prvi stopnji, če ni s posebnim predpisom za to določen kakšen drug organ. Sodno izvršbo upravnih odločb, izdanih v upravnem postopku, ki se glasijo na izterjavo iz dolžnikovega nepremičnega premoženja in deleža družbenika, pa opravi okrajno sodišče. Za sodno izvršbo je pristojno sodišče, na katerem območju stoji nepremičnina, oziroma pri katerem je delež družbenika vpisan v sodni register, oziroma na območju katerega je sedež družbe. Stvarno pristojnost za odločanje v davčnem postopku na prvi stopnji nosi DURS oziroma njeni posamezni davčni uradi. Vendar pa je pristojnost za opravljanje davčne izvršbe nedavčnih denarnih obveznosti z novo novelo ZCS-1 (ZCS-1B) prenesena na CURS oziroma njegove področne urade. Tako je za davčno izvršbo denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti pristojen carinski urad.

Upravna izvršba se začne na podlagi izvršljivega izvršilnega naslova. Za upravno izvršbo je potreben tudi sklep o dovolitvi izvršbe. Izda ga organ oziroma nosilec javnega pooblastila, ki je pristojen za upravno izvršbo, po uradni dolžnosti ali na zahtevo upravičenca, če je izvršbe v korist stranke. S sklepom o dovolitvi izvršbe se ugotovi, da je odločba, ki naj se izvrši, postala izvršljiva in kdaj, določi se tudi način izvršbe. Zoper sklep je možna pritožba na pristojni organ druge stopnje. V primeru izvršbe v zavarovanje se sme izdati sklep o dovolitvi izvršbe odločbe, ki še ni izvršljiva, da se prepreči onemogočenje ali otežkočenje izvršbe. Upravna izvršba za izpolnitev nedenarnih obveznosti se opravi po drugih osebah ali s prisilitvijo. Način izvršbe je odvisen od same narave obveznosti, mora pa biti tak, da se določi najprimernejše izvršilno sredstvo, ki ima še učinek.

Davčna izvršba se začne z izdajo sklepa o izvršbi, na podlagi izvršljivega izvršilnega naslova. Zoper sklep o izvršbi lahko dolžnik vloži pritožbo, vendar ta ne zadrži izvršitve sklepa. Tretje osebe, ki menijo, da davčna izvršba posega v njihove pravice, lahko vložijo ugovor kot pravno sredstvo. Največkrat ga vlagajo banke oziroma hranilnice. Predmet

davčne izvršbe je lahko vsako dolžnikovo premoženje ali premoženjska pravica, razen če je z zakonom izvršba nanjo izvzeta ali omejena. Izvršbo na dolžnikove denarne prejemke, sredstva na transakcijskih računih in hranilnicah, dolžnikove terjatve in premičnine opravi carinska uprava. Izvršbo na nepremičnine in vrednostne papirje opravi sodišče. Najbolj učinkovita je še vedno izterjava na dolžnikovih denarnih sredstev pri bankah in hranilnicah. Carinski organ poskuša zarubljene predmete prodati na javni dražbi, z zbiranjem ponudb, z neposredno pogodbo, s komisijsko pogodbo ali je dolžniku dano pooblastilo, da zarubljene predmete proda sam.

Iz diplomske naloge je razvidno tudi, da je davčna izvršba obsežen in dolgotrajen postopek, neprijeten tako za dolžnika kot za izterjevalca. Postopki izvršbe so zelo zahtevni, saj se posega v premoženje dolžnikov.

Kadar se sodno izvrši odločba, izdana v upravnem postopku, potrdi organ, katerega odločbo je potrebno izvršiti, na določbi, da je izvršljiva in jo pošlje v izvršitev sodišču, ki je pristojno za izvršbo. Za odločitev o predlogu za izvršbo na nepremično premoženje ali delež družbenika v družbi in za samo izvršbo je pristojno sodišče, kjer se nahaja nepremičnina, oziroma pri katerem je delež družbenika vpisan v sodni register, oziroma kjer se nahaja družba. Sodna izvršba na nepremičnine se izvrši z zaznambo sklepa o izvršbi v zemljiško knjigo, sledi cenitev nepremičnine, prodaja nepremičnine na javni dražbi in poplačilo upnikov. Izvršba na delež družbenika se opravi z zaznambo sklepa o izvršbi, s katerim sodišče prepove družbeniku razpolagati z njegovim deležem. Sledi ugotovitev vrednosti deleža, prodaja deleža na javni dražbi ter poplačilo upnikov.

Iz obravnavane vsebine diplomske naloge lahko povzamemo, da obstaja več načinov izvršbe in da se vsaka izvršba opravlja na podlagi tistih zakonskih določil, ki urejajo posamezni primer izvršbe oziroma izpolnitve določenih obveznosti. Način izvršbe je pogojen s samo naravo obveznosti in okoliščin, ki izhajajo iz izvršilnega naslova.

LITERATURA

- BREZNIK, Janez, ŠTUCIN, Zdenka, MERFLAK, Jonika (2004) Zakon o splošnem upravnem postopku s komentarjem. GV Založba, Ljubljana
- CIJAN, Rafael (2001) Upravni postopek in upravni spor. Pravna fakulteta, Maribor.
- CRAIG, Paul (2006) EU Administrative Law. Oxford University Press, Oxford.
- GALIČ, Aleš, JAN, Matjaž, JENULL, Hinko (2002) Zakon o izvršbi in zavarovanju (vključno z novelo ZIZ-A). GV Založba, Ljubljana.
- GRAFENAUER, Božo (2001) Osnove upravnega postopka in upravnega spora. GV Založba, Ljubljana.
- GRAFENAUER, Božo, BREZNIK, Janez (2005) Upravni postopek in upravni spor. GV Založba, Ljubljana.
- JEROVŠEK, Tone (2007) Upravni postopek in upravni spor. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
- JEROVŠEK, Tone (1992) Pravnomočnost konkretnih upravnih aktov. Pravna fakulteta, Ljubljana.
- JEROVŠEK, Tone (2007) Posebni upravni postopki. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
- JEROVŠEK, Tone, TRPIN, Gorazd, BUGARIČ, Bojan, HORVAT, Mitja, KERŠEVAN, Erik, KOVAČ, Polona, MUŽINA, Aleksij, PLIČANIČ, Senko, VESEL, Tomaž, VIRANT, Grega (2004) Zakon o splošnem upravnem postopku s komentarjem. Nebra, Ljubljana.
- JEROVŠEK, Tone, WAKOUNIG, Marian, KOVAČ, Polona, ŠKOF, Bojan, SIMIČ, Ivan, JERMAN, Saša, ERDIBA GOLOB, Metka, CENTA DEBELJAK, Mojca, ŠTEMBERGER, Marjetka, KRISPER MENDUŠIČ, Mirjam, PREMUŠ, Stanka, KLEPAC, Katarina, HADJAR, Rajko, JENKO, Peter, GRUM, Olga, MUSAR, Igor (2008) Zakon o davčnem postopku s komentarjem. Davčno izobraževalni inštitut, Ljubljana.
- ŠINKOVEC, Janez, TRATAR, Boštjan (2002) Zakon o davčnem postopku. Oziris, Ljubljana.
- TRATAR, Boštjan, KRUHAR PUC, Romana (2005) Novi davčni postopek. Legat, Ljubljana.
- VOLK, Dida (2000) Izvršba in zavarovanje. Odin, Ljubljana.
- VOLK, Dida (2008) Zakon o izvršbi in zavarovanju s podzakonskim predpisom – nov postopek izvršbe na podlagi verodostojne listine; Uvodna pojasnila: Dida Volk. Planet GV, Ljubljana.
- VOLK, Dida (2009) Izvršba – izterjava denarnih terjatev. Planet GV, Ljubljana.

VIRI

Predpisi

- Ustava Republike Slovenije (URS). Ur. list RS, št. 33I/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006
- Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP). Ur. list RS, št. 80/1999, 70/2000, 52/2002, 73/2004, 22/2005-UPB1, 119/2005, 24/2006-UPB2, 105/2006-ZUS-1, 126/2007, 65/2008, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 8/2010
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2). Ur. list RS, št. 117/2006, 24/2008-ZDDKIS, 125/2008, 20/2009-ZDoh-2D, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 110/2009 (1/2010 popr.), 43/2010
- Zakon o državni upravi (ZDU-1). Ur. list RS, št. 52/2002, 56/2003, 83/2003-UPB1, 45/2004-ZdZPKG, 61/2004, 97/2004-UPB2, 123/2004, 24/2005-UPB3, 93/2005, 113/2005-UPB4, 126/2007-ZUP-E, 48/2009
- Zakon o javnih uslužbencih (ZJU). Ur. list RS, št. 56/2002, 110/2002-ZDT-B, 2/2004-ZDSS-1 (10/2004 popr.), 23/2005, 35/2005-UPB1, 62/2005 Odl.US: U-I-294/04-15, 113/2005, 21/2006 Odl.US: U-I-343/04-11, 23/2006 Skl.US: U-I-341/05-10, 32/2006-UPB2, 62/2006 Skl.US: U-I-227/06-17, 131/2006 Odl.US: U-I-227/06-27, 11/2007 Skl.US: U-I-214/05-14, 33/2007, 63/2007-UPB3, 65/2008, 69/2008-ZTFI-A, 69/2008-ZZavar-E, 74/2009 Odl.US: U-I-136/07-13
- Zakon o davčni službi (ZDS-1). Ur. list RS, št. 57/2004, 139/2004, 17/2005-UPB1, 59/2005 Odl.US: U-I-108/05-19, 114/2006, 1/2007-UPB2, 40/2009
- Zakon o carinski službi (ZCS-1). Ur. list RS, št. 56/1999, 52/2002-ZDU-1, 110/2002-ZGO-1, 57/2004, 103/2004-UPB1, 113/2005-ZJU-B, 40/2009
- Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ). Ur. list RS, št. 51/1998, 72/1998 Skl.US: U-I-339/98, 11/1999 Odl.US: U-I-339/98, 89/1999, 11/2001-ZRacS-1, 75/2002, 87/2002-SPZ, 70/2003 Odl.US: U-I-331/02-12 (83/2003 popr., 91/2003 popr.), 40/2004-UPB1, 132/2004 Odl.US: U-I-93/03-26, 46/2005 Odl.US: U-I-110/03-16, Up-631/03-13, 96/2005 Odl.US: Up-357/03-23, U-I-351/04, 17/2006, 30/2006 Odl.US: Up-724/04-18, U-I-322/05, 44/2006-UPB2, 69/2006, 110/2006-UPB3, 115/2006, 3/2007-UPB4, 93/2007, 6/2008 Skl.US: U-I-354/07-6, 37/2008-ZST-1, 45/2008-ZArbit, 113/2008 Odl.US: U-I-344/06-11, 28/2009, 47/2009 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/2009 popr.), 57/2009 Skl.US: Up-1801/08-10, U-I-237/08-10, 51/2010
- Zakon o socialnem varstvu (ZSV). Ur. list RS, št. 54/1992 (56/1992 popr.), 42/1994 Odl.US: U-I-137/93-24, 1/1999-ZNIDC, 41/1999, 60/1999 Odl.US: U-I-273/98, 36/2000-ZPDZC, 54/2000-ZUOPP, 26/2001, 110/2002-ZIRD, 2/2004 (7/2004 popr.), 36/2004-UPB1, 21/2006 Odl.US: U-I-116/03-22, 105/2006, 114/2006-ZUTPG, 3/2007-UPB2 (23/2007 popr., 41/2007 popr.), 122/2007 Odl.US: U-I-11/07-45, 62/2010-ZUPJS
- Zakon o minimalni plači (ZMinP). Ur. list RS, št. 13/2010

- Pravilnik o opravljanju službe izvršitelja. Ur. list RS, št. 83/2006
- Pravilnik o izvajanju Zakona o davčnem postopku. Ur. list RS, št. 28/2009
- Sklep o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. julija 2009. Ur. list RS, št. 53/2009
- Sklep o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji od 1. januarja 2010. Ur. list RS, št. 7/2010

Drugi viri

- Dernovšek, Igor (15.01.2010) Nova minimalna plača bo 562 evrov neto: Vlada je zakon o minimalni plači izvzela iz "paketne rešitve". Novice.Dnevnik.si. Dostopno na: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042330125>
- Zakon o izvršbi in zavarovanju z novelama ZIZ-F in ZIZ-G ter stvarnim kazalom Janeza Topliška (2010). Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.